



יחידת בקיאות בתנ"ך לבגרות

ספר יהושע



סיכומי פרקים
טבלאות לסיכום החומר
שאלות ותשובות
מפות

חוברת 1

בס"ד תשרי תש"ע

פתח דבר

שלום רב !

אתר בקיאות בתנ"ך של רשת אמ"ת משמש כאחד האתרים המומלצים והנצפים ביותר ע"י תלמידים ומורים לקראת בחינות הבגרות בתנ"ך.

חוברת זו קיימת באתר וניתן גם להורידה מהאתר, אולם לאור דרישות תלמידים ומורים החלטנו להדפיסה .

חוברת זו מביאה בפניכם ריכוז מתומצת של החומר ביחידת הבקיאות בתנ"ך.

למידה באמצעות החוברת מאפשרת הכנה טובה וראויה לקראת הבגרות .

החוברת מכילה סיכומי פרקים , טבלאות סיכומים , שאלות ותשובות בסוף כל חוברת, מפות ומשכן .

לכל פרק מצורפים סיכומים וטבלאות ובהתאם לפרק שאלות נבחרות העוסקות בנושאים הנלמדים , בסוף כל חוברת התשובות לשאלות .

חלק מן השאלות הן על בסיס בחינות הבגרות משנים קודמות וחלקן שאלות חדשות שחוברו לפרקי הלימוד .

חוברת זו מיועדת עבור תלמידי ומורי רשת אמ"ת ולכן יהיה ניתן לצלם חומר מתוך החוברת וללא שימוש מסחרי .

חוברת זו נמצאת באתר האינטרנט של רשת אמ"ת, כמו כן ניתן ללמוד לבחינת הבגרות באמצעות האתר שפותח במיוחד עבור יחידת הבקיאות בתנ"ך וכתובתו :

<http://www.amit.org.il/bekiut>

חוברת זו הופקה בתהליך מזורז ויתכנו בה טעויות, עליהן אנו מתנצלים מראש ומבקשים לעדכן אותנו .

הערות והארות ניתן להעביר במייל: meir@amit.org.il

תהא דרככם צלחה.
המינהל הפדגוגי

עריכה, כתיבה וליווי פדגוגי : הרב מאיר אביטן
כתיבה : חפצי רובלין
הגהה : זמרת יהודית

ספר יהושע

תוכן הפרקים

5.....	מבנה ספר יהושע
5.....	פרק א - המעבר מהנהגת משה להנהגת יהושע
6.....	פרק ב - שליחת המרגלים ליריחו
7.....	טבלה - שליחת המרגלים ע"י משה מול שליחתם ע"י יהושע
8.....	פרק ג - ההכנות למעבר הירדן והמעבר עצמו
9.....	פרק ד - מעבר הירדן
10.....	טבלה: קריעת ים סוף ומעבר הירדן
11.....	פרק ה - בטרם כיבוש הארץ ברית מילה, פסח, הפסקת המן ופגישת יהושע עם מלאך ה'
11.....	טבלה: על ההתגלות למשה במעמד הסנה וההתגלות ליהושע ביריחו
12.....	פרק ו - כיבוש יריחו
14.....	פרק ז - חטא עכן והכישלון במלחמת העי
15.....	פרק ח - כיבוש העי
16.....	פרק ט - הברית עם הגבעונים
17.....	פרק י - המלחמה עם מלכי הדרום
19.....	פרק יא - המלחמה עם מלכי הצפון
20.....	טבלה: מלחמות ישראל לכיבוש הארץ
21.....	פרק יב - כיבושי ישראל בארץ ישראל
22.....	פרק יג - חלוקת הארץ לנחלות
22.....	פרק יד - יז - שלב שני של חלוקת הארץ
24.....	פרק יח - יט - מתן נחלות לשבעת השבטים הנותרים ע"י יהושע בשילה
25.....	פרק כ - כא - ערי המקלט וערי הלויים
25.....	פרק כב - שבטי עבר הירדן המזרחי ובניית המזבח
27.....	פרק כג - נאומי יהושע לעם לפני מותו
27.....	פרק כד - נאום יהושע השני בשכם
28.....	שאלות כלליות
31.....	מפות
36.....	תשובות לשאלות בספר יהושע

בסוף כל פרק מופיע שאלות
ותשובות בסוף החוברת

מבנה ספר יהושע

פרקים א'–ד': הכניסה לארץ
הכנות למעבר הירדן, המרגלים ביריחו ומעבר הירדן עצמו.

פרק ה': הכנה רוחנית לפני כיבוש הארץ
ברית מילה, פסח והתגלות המלאך ליהושע.

פרקים ו'–י"ב: כיבוש הארץ
כיבוש יריחו, העי, המזבח והברית בהר עיבל, הגבעונים, מלכי הדרום, מלכי הצפון, סיכום המלחמות.

פרקים י"ג–י"ט: התנחלות השבטים בארץ
נחלות שבטי עבר הירדן המזרחי, התנחלות יהודה, התנחלות בני יוסף, נחלת בנימין וששת השבטים הנותרים.

פרקים כ'–כ"ב: לאחר הכיבוש וההתנחלות
ערי מקלט, ערי הלויים, שיבת שניים וחצי השבטים לעבר הירדן ופרשת המזבח שבנו.

פרקים כ"ג–כ"ד: נאומי יהושע לעם בעת זקנתו
שמירת התורה כתנאי להצלחתם בארץ, תיאור הקורות והנסים שנעשו להם בעבר והברית בשכם, מות יהושע.

מבנה הספר:
חמישה פרקים ראשונים: כניסה והכנה.
חמישה פרקים אחרונים: לאחר הכיבוש וההתנחלות.
ארבעה עשר פרקים אמצעיים: כיבוש והתנחלות בני ישראל בארץ.



סיכום פרק א'

המעבר מהנהגת משה להנהגת יהושע

המעבר מהנהגת משה להנהגת יהושע

דבר ה' ליהושע (א'–ט):

ה' אמר ליהושע לעבור את הירדן עם כל העם כדי להיכנס לארץ.

ה' הבטיח ליהושע שילך לפני העם לכבוש את הארץ ושיעמוד לימינו בהנהגתו את העם, כפי שהיה עם משה.

הדרך להצלחת דרכו של יהושע היא ע"י שמירת מצוות התורה.

דבר יהושע לשוטרי העם (י'–יא):

יהושע מצווה את שוטרי העם להכין את העם לקראת מעבר הירדן.

דבר יהושע לשבטי ראובן, גד וחצי המנשה (י"ב–ט"ו):

יהושע מזכיר לשבטים אלה את הבטחתם למשה ללכת חמושים לפני אחיהם למלחמה, ורק אח"כ ישובו לביתם בעבר הירדן המזרחי.

תשובת שניים וחצי השבטים ליהושע (ט"ז–י"ח):

נעשה כל אשר ציוויתנו ונשמע אליך כפי ששמענו אל משה.

שאלות ותשובות	שאלות
	1. פרק א' – כללי פרק א' עניינו דיבור: דיבור ה' אל יהושע ודיבור יהושע אל קבוצות בעם. א. סכם בקצרה את הנושאים עליהם מדבר ה' עם יהושע. ב. מהו הביטוי החוזר בדברי ה' אל יהושע ובאילו הקשרים נאמר ביטוי זה? ג. מיהן שתי הקבוצות בעם אליהן מדבר יהושע ומהם דבריו אל הקבוצה הראשונה?
	2. גבולות הארץ (ג' – ד') עין בפסוקים ג' – ד'. א. מה רמז ה' לישראל לגבי גבולות ארצם? ב. היכן נאמרו לישראל גבולות הארץ בעבר?
	3. פרק א' – כללי האם קבל העם את מנהיגותו של יהושע? הוכח דבריו מן הכתוב.
	4. פרק א' – כללי א. מהו המיקום בו מתרחש פרק א'? הוכח דבריו מן הכתוב בפרק הבא ובסוף ספר במדבר.
	פניית יהושע לשניים וחצי השבטים (י"ב – י"ח) יהושע פונה לשבטי גד, ראובן וחצי המנשה וקורא להם לזכור את הבטחתם למשה. א. היכן נזכרה הבטחתם זו? ב. "ואתם תעברו חמושים לפני אחיכם" (ט"ו). על מי עוד נאמר ש"חמושים עלו" והיכן נזכר הדבר?
סיכום הפרק	סיכום פרק ב' שליחת המרגלים ליריחו
	שליחת המרגלים ע"י יהושע והגעתם ליריחו (א' – ז): יהושע שלח שני מרגלים במטרה: "לכו ראו את הארץ ואת יריחו". המרגלים הגיעו לבית רחב. אנשי מלך יריחו הגיעו אל רחב ודרשו ממנה להסגיר את המרגלים. חסדה של רחב: רחב הטעתה את אנשי מלך יריחו ובכך הצילה את המרגלים. דבר רחב למרגלים ובקשת החסד מצידה (ח' – י"ג): * רחב אמרה למרגלים כי שמעו את נסי ה' עמם בקריעת ים סוף ואת ניצחון המלחמה על שני מלכי האמורי וכי עקב זאת מפחדים כל יושבי הארץ מפניהם. הדרך בה מתבטאת רחב כלפי ה' "כי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת", מביעה את הכרתה בכוח ה' (ח' – י"א). * רחב בקשה שיעשו עמה חסד בעבור החסד שעשתה עמם, ויצילו אותה ואת בית אביה (י"ב – י"ג). תשובת המרגלים והדו"ח עם רחב לפני הימלטותם (י"ד – כ"א): * המרגלים הבטיחו להיענות לבקשתה בתנאי ש: 1. היא לא תגלה את הדבר לאנשים אחרים. 2. עליה לקשור את תקוות חוט השני בחלון כדי לסמן את ביתה. 3. בני משפחתה יהיו עמה בביתה. רק מי שיהיה עמה בבית ינצל. * רחב הורידה את המרגלים מבעד לחלון, הדריכה את המרגלים לאיזה כיוון ללכת בכדי להינצל, הבטיחה שתעשה כדבריהם וקשרה את תקוות חוט השני בחלון. הסתתרות המרגלים ושובם אל יהושע (כ"ב – כ"ד): המרגלים דיווחו ליהושע "את כל המוצאות אותם". מתאור כיבוש יריחו בפרק ו' ברור שסיפרו לו גם על הבטחתם לרחב. דיווחם העיקרי היה שנתן ה' בידם את כל הארץ ויושביה מפחדים מפניהם. * על ההבדלים בין המרגלים ששלח משה למרגלים ששלח יהושע – ראה טבלה מצורפת לאחר השאלות.

טבלה מסכמת טבלה מסכמת טבלה שליחת המרגלים ע"י משה מול שליחתם ע"י יהושע		
המרגלים ששלח יהושע (יהושע פרק ב')	המרגלים ששלח משה (במדבר י"ג – י"ד)	יוזם/י השליחות
יהושע יום את את השליחות.	העם יום את השליחות (דברים פרק א') וה' הסכים לכך (במדבר י"ג).	מטרת השליחות
בדיקת האזור כולו, ובמיוחד יריחו ומורל יושביה.	בדיקת הארץ: טיבה, תבואתה, חוזק יושביה וחוזק עריהם.	מספר המרגלים
שניים	שנים עשר	מידת המודעות לשליחות
רק יהושע ידע על השליחות	כל העם ידע על השליחות	משך זמן השליחות
שלושה ימים	ארבעים יום	תוצאת השליחות
המרגלים דיווחו שיושבי הארץ מפחדים מפניהם והתחיל כיבוש הארץ.	* בני ישראל נבהלו מדברי המרגלים ולא רצו לעלות לארץ. * המרגלים נענשו במוות. * העם נענשו בהליכה ארבעים שנה במדבר וכל הדור, מבן עשרים שנה ומעלה, ימות במדבר.	
שאלות פרק ב' שאלות ותשובות		
שאלות		
1. פרק ב' – כללי עיינ ביהושע פרק ב'. א. מה הייתה משימתם של המרגלים ששלח יהושע? ב. מה היו מניעיה של רחב בהצילה את המרגלים מפני מלך יריחו? ג. היכן עוד מסופר כי יהושע שלח מרגלים?		
2. פרק ב' – כללי א. עיינ במדבר פרקים י"ג – י"ד וביהושע פרק ב'. מי יזם את שליחת המרגלים, מה הייתה מטרת שליחותם ומי היה מודע לה בכל אחת מהשליחותות? ב. כמה זמן נמשכה שליחותם של המרגלים ששלח משה וכמה זמן נמשכה שליחות המרגלים ששלח יהושע, והאם השיגה כל אחת מהשליחותות את מטרתה? נמק דבריך. ג. מה היו תוצאות דיווחם של המרגלים בספר במדבר ומה היו תוצאות דיווח המרגלים בספר יהושע?		
3. פרק ב' – כללי עפ"י שאלת בגרות רחב אמרה למרגלים ששלח יהושע "ועתה השבעו נא לי בה' כי עשיתי עמכם חסד ועשיתם גם אתם עם בית אבי חסד". א. מהו החסד שעשתה רחב עם המרגלים ומהו החסד שהיא מבקשת מהם שיעשו עמה? ב. מהו התנאי שמציבים המרגלים לקבלת בקשתה של רחב?		
4. פרק ב' – כללי עפ"י שאלת בגרות כשם שהסתירה רחב מידע, כן היו עוד אנשים שהסתירו מידע לשם השגת מטרות מסוימות: הגבעונים בבואם אל בני ישראל, דוד בהגיעו אל אחימלך הכהן בנוב והאשה התקועית בהופיעה לפני דוד. מהו המידע שהסתיר כל אחד מהם ומה הייתה מטרת הסתרתו?		
		5.

א. על מי עוד מסופר בספר יהושע כי חששו מפני ישראל בגלל ששמעו על מה שעשה ה' במצרים? ב. על אילו גויים מסופר דבר דומה בספר שמואל ובאיזה הקשר? ג. על מי מסופר בספר יהושע כי חששו מישראל בעקבות נס מעבר הירדן ועל מי מסופר כי חששו מישראל בעקבות לכידת העי ויריחו?	אימת יושבי הארץ מפני ישראל (ט' – י"א)
--	---------------------------------------

סיכום הפרק	סיכום פרק ג' ההכנות למעבר הירדן והמעבר עצמו
---------------	--

ההכנות למעבר הירדן והמעבר עצמו ההכנות למעבר (א' – ג'): נסיעה מהשטים עד הירדן (א') דבר השוטרים לעם (ב' – ד') בראותכם את ארון ברית ה' נישא בידי הכהנים, לכו אחריו ושמרו על מרחק אלפיים אמה ממנו. דבר יהושע לעם ולכהנים (ה' – ו'): דברו לעם: "התקדשו, כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות". דברו לכהנים: "שאו את ארון הברית ועברו לפני העם". דבר ה' ליהושע (ז' – ח'): * היום אחל לגדלך בעיני כל העם והם ידעו כי אהיה עמך כמו שהייתי עם משה. * צווה את הכהנים לעצור בהגיעם לקצה הירדן. דבר יהושע לעם (ט' – י"ג): * בזאת תדעו שה' בקרבכם ויוריש מפניכם את גויי הארץ. * ארון הברית יעבור לפניכם בירדן. * בחרו נציג אחד מכל שבט. * כשרגלי הכהנים נושאי הארון יעמדו במים, יכרתו מי הירדן. היציאה מהאהלים לירדן ומעבר הירדן (י"ד – י"ז): העם יצאו לירדן אחרי הכהנים נושאי ארון הברית. משנגעו רגלי הכהנים במים נכרת הירדן, שהיה מלא בתקופה זו על כל גדותיו. בני ישראל עברו בירדן בחרבה	
--	--

שאלות ותשובות	שאלות פרק ג'
------------------	-------------------------

שאלות	
1. א. מהם שלושת הציוויים שנצטוו העם מפי הכהנים ומפי יהושע לפני מעבר הירדן? ב. כמה זמן לפני מעבר הירדן נאמרו לעם ציוויים אלה והיכן מסופר כי התכוננותם נמשכה למעשה שלושה ימים? ג. מהו האירוע הקודם שהיה על ישראל להתכונן אליו במשך שלושה ימים ומה היו הציוויים שנצטוו אז? ציין מקור מדויק לדבריך. ד. מהו הביטוי המשותף להתכוננותם בשני המקומות?	ההכנות למעבר הירדן
2. א. תפקידו של ארון ברית ה' כהולך לפני המחנה נזכר גם בספר במדבר. ציין ההקשר והמקור המדויק בו נזכר הדבר. ב. היכן עוד נעשה שימוש בארון הברית בספר יהושע, מיהו המלך שהעלה את ארון ברית ה' לירושלים ומדוע לא הועלה הארון	ארון

הברית עובר לפני ישראל	ישירות לשם, ומיהו הכהן שלא הוטל עליו דין מוות מפני שנשא את ארון ה' לפני דוד? ג. "כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות" (פסוק ה'). לאחר חטא העגל הבטיח ה' הבטחה דומה למשה. ציין המקור וההקשר בו נאמרו הדברים.
3. מטרות נס מעבר הירדן	עייין בפסוקים ז' – י'. א. מה היו מטרות נס הובשת הירדן עפ"י פסוקים אלה? ב. לאיזו מטרה נוספת שימש נס מעבר הירדן? היעזר ביהושע ד', כד – ה', א. ג. היכן נאמרה ליהושע קודם לכן הבטחת ה' כי יהיה עמו כאשר היה עם משה והיכן מסופר כי יהושע קבל מהודו של משה עם הסמכתו לתפקידו?
4. נס מעבר הירדן – כללי	א. מה הייתה מטרת הצווי "קחו לכם שני עשר איש משבטי ישראל איש אחד איש אחד לשבט" (י"ב)? היעזר ביהושע פרק ד'. ב. מה היה התאריך בו חצו את ים סוף ומה היו התאריך, העונה ומצב הירדן בזמן שעברו את הירדן? היעזרו ברש"י שמות יד, ה
5. מעבר הירדן וקריעת ים סוף	א. מה היה ההבדל בין הדרך בה נעמדו המים בקריעת ים סוף לדרך בה נעמדו במעבר הירדן? ומהו הביטוי המשותף למעבר ישראל בים שהפך ליבשה בשני המקרים? ב. ציין שלושה הבדלים ושתי נקודות דמיון בין מעבר ים סוף למעבר הירדן.
סיכום הפרק סיכום פרק ד' מעבר הירדן	
נשיאת אבנים מן הירדן והקמת גל אבנים (א' – ח'): * יהושע מצווה את שנים עשר נציגי השבטים לקחת כל אחד מהם אבן אחת מן הירדן. * עליהם לשאת את האבנים ולהניחן במלון שילינו בו בלילה לאחר המעבר. (מקום הלינה הוא הגלגל, כנזכר בפסוק י"ט). * מטרת הקמת גל האבנים: זיכרון לבנים על נס יבוש מי הירדן מפני ארון הברית על מנת שיוכלו לעבור בו. * שנים עשר האנשים מקיימים את ציווי של יהושע. הקמת גל אבנים ע"י יהושע (ט'): יהושע הקים גל אבנים נוסף משתים עשרה אבנים בתוך הירדן. חזרה לתיאור מעבר הירדן (י' – י"ד): * הכהנים עמדו בירדן עד שעברו כל בני ישראל. * כשסיימו לעבור עברו הכהנים נושאי הארון לפני העם. * אחרי הארון עברו שניים וחצי השבטים כחלוצים לפני העם כפי שהבטיחו למשה ושבנו והבטיחו ליהושע. * "ביום ההוא גדל ה' את יהושע עיני כל ישראל ויראו אותו כאשר יראו את משה כל ימי חייו". סיום המעבר והכניסה לארץ (ט"ו – כ"ד): * ה' ציוה את יהושע ויהושע ציוה את הכהנים לעלות מן הירדן. * ברגע שניתקו כפות רגלי הכהנים מהמים שבו מי הירדן לקדמותם. * העם עלו מן הירדן ב' ניסן וחנו בגלגל. * יהושע הקים בגלגל את שתים עשרה האבנים שלקחו נציגי השבטים והזכיר שוב שמטרתן היא להיות זיכרון לדורות הבאים על נס מעבר הירדן, ולמען "דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי חזקה היא", ו"למען יראתם את ה' אלקיכם כל הימים". * על נס קריעת ים סוף לעומת נס יבוש הירדן – ראה טבלה מצורפת.	

טבלה			
קריעת ים סוף ומעבר הירדן			
שונה	המטרה	קריעת ים סוף (שמות י"ד – ט"ו)	מעבר הירדן (יהושע ג' – ד')
	המצב לפני הנס	פחד ובהלה מפני המצרים	כניסה לארץ ישראל
	אופן עמידת המים	המים עמדו משני כיוונים ונוצרה יבשה באמצע: "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם".	רגיעה והתכוננות במשך שלושה ימים
	אופן גרימת הנס	ע"י הטיית מטהו של משה על המים.	המים עמדו מצד אחד: "נר אחד".
	תגובת ישראל בסוף המעבר	ישראל אמרו שירה ספונטנית	ע"י שימת כפות רגלי הכהנים במים.
שונה/דומה	התאריך	חודש ניסן התאריך: כ"א ניסן (שביעי של פסח)	ישראל הקימו גל משנים עשר אבנים שלקחו מהירדן עפ"י ציווי ה'.
דומה		מעבר ביבשה "בחרבה"	חודש ניסן התאריך: י' ניסן (סמוך לפני פסח)
	התוצאה לגבי ישראל	אמונה בה'. ראיית גדולת המנהיג: "ובמשה עבדו".	מעבר ביבשה "בחרבה". נזכרת המטרה: "למען יראתם את ה'". ראיית גדולת המנהיג: "ביום ההוא גידל ה' את יהושע" וגו'.
	התוצאה לגבי הגויים	הנס עשה רושם רב על הגויים וגרם לפחדם מפני ישראל	הנס עשה רושם רב על הגויים וגרם לפחדם מפני ישראל
שאלות פרק ד'			
שאלות			
1. כללי	א. הוכח כי סדר כתיבת הדברים בפרקים ג' – ד' אינו תואם במדויק את הסדר הכרונולוגי. ב. כמה מצבות אבנים הקימו יהושע וישראל בעברם את הירדן ומה הייתה מטרתה של מצבת האבנים בגלגל?		
2. פעולות למען הדורות הבאים	ביהושע פרק ד' ופרק כ"ב מסופר על פעולות שנעשו למען הדורות הבאים. א. על איזו פעולה מסופר בכל אחד מן הפרקים? ב. מדוע עורר המעשה בפרק כ"ב מחלוקת?		
3. ראובן, גד וחצי המנשה	באיזה הקשר נזכרו בני ראובן, גד וחצי המנשה בפרק ד' והיכן בספר יהושע נזכר כי השלימו את משימתם?		
4. כי שאלון בניכם	"כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם" (ו'). א. עיין בפסוקים כ' – כ"ד. מה על ישראל לומר לבניהם השואלים "מה האבנים האלה"? ב. ציין שלוש פעמים שונות בהן נאמר לישראל בתורה לעשות מעשים לצורך מתן תשובה לבנים בעתיד, וכתוב מה היו המעשים שהצטוו לעשות בקשר לכך.		



סיכום פרק ה'

בטרם כיבוש הארץ ברית מילה, פסח, הפסקת המן ופגישת יהושע עם מלאך ה'

פחד הגויים כתוצאה מנס ייבוש מי הירדן לישראל (א').

ברית מילה (ב' – ט')

- * יהושע נצטווה למול את בני ישראל מפני שהדור שנולד במדבר, שלא כדור שנולד במצרים, לא היה נימול.
- * הכתוב מזכיר את הסיבה שרוב הדור הנכנס לארץ נולד במדבר (ובעקבות כך לא היה נימול):
- הדור הקודם מת במדבר עקב אי שמיעה בקול ה' (חטא המרגלים). יוצאי מצרים היחידים שנכנסו לארץ היו מי שהיו בני עשרים ומטה בעת חטא המרגלים וכן יהושע וכלב בן יפונה.
- * המקום בו נעשתה ברית המילה נקרא גבעת הערלות ולאחר מכן נאמר שהמקום נקרא "גלגל" כי "היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם".

קרבת הפסח ושבת המן (י' – י"ב):

בני ישראל הקריבו את קרבן הפסח בי"ד ניסן.
בט"ז ניסן, "ממחרת הפסח", הפסיק המן לרדת ובני ישראל אכלו מתבואת הארץ.

התגלות שר צבא ה' ליהושע (י"ג – ט"ו):

שר צבא ה' נגלה ליהושע ביריחו.
יהושע חשב בתחילה כי הוא רואה לפניו אדם ושאל "הלנו אתה אם לצרינו", אך נענה כי הוא שר צבא ה'.
המלאך אמר ליהושע להוריד נעלו מפני קדושת המקום ויהושע עשה כן.
על ההתגלות למשה במעמד הסנה וההתגלות ליהושע ביריחו – ראה טבלה מצורפת.

טבלה

על ההתגלות למשה במעמד הסנה וההתגלות ליהושע ביריחו

מסכת	ההתגלות ליהושע ביריחו (יהושע ה')	ההתגלות למשה במעמד הסנה (שמות ג')	הנאמר	דומה
	הורד נעל/י"ם מפני קדושת המקום	הורד נעל/י"ם מפני קדושת המקום.		
	בשלב ראשון של הנהגת יהושע	לפני תחילת משה את הנהגתו	הזמן	
	שר צבא ה'	ה'	המתגלה	שונה
	יריחו	חורב	המקום	
	כביכול מראה טבעי: יהושע נושא עינו ורואה "אדם".	מראה הסנה שאיננו אכל מושך את משה.	לפני ההתגלות	
	יהושע מתבקש להוריד את נעלו.	משה מתבקש להוריד את נעליו.	בזמן ההתגלות	

 שאלות ותשובות	שאלות פרק ה'
	1. עפ"י שאלת בגרות "כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר" (ו'). "ויחר אף ה' בישראל ויניעם במדבר ארבעים שנה" (במדבר ל"ב, יג). לשם מה נזכרה הליכת ישראל במדבר ארבעים שנה בספר יהושע? ולשם מה היא נזכרה בספר במדבר?
	2. עפ"י שאלת בגרות ברית המילה ופסח א. מדוע היה צורך למול את בני ישראל עם כניסתם לארץ ומדוע היה חשוב לעשות זאת מיד לאחר מעבר הירדן? ב. את מי לא צריך היה יהושע למול ומדוע? ג. ציין מקור בתורה לקשר שבין ברית מילה וקרבן הפסח. ד. מדוע מציין הכתוב שהאכילה מעבור הארץ הייתה ממחרת הפסח?
	3. ירידת המן "וישבת המן". היכן מסופר על תחילת ירידת המן לבני ישראל והיכן בתורה מסופר על העתיד כי "בני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת... עד בואם אל קצה ארץ כנען"?
	4. כללי א. היכן מתרחש חלקו הראשון של פרק ה' ומהו המקור לקריאת המקום בשם זה? ב. היכן מתרחשת פגישת יהושע עם שר צבא ה' ומה חשב יהושע בתחילת פגישתו עמו?
	5. "אדמת קודש" למשה וליהושע ציין שתי נקודות דמיון ושני הבדלים בין פגישת יהושע עם מלאך ה' לבין סיפור משה במעמד הסנה.
 סיכום הפרק	סיכום פרק ו' כיבוש יריחו
	הוראות ה' לכהנים ולעם לפני כיבוש העיר (א' – ה'): ה' מורה ליהושע: * להקיף את העיר במשך ששה ימים פעם, אחת בכל יום, ושבע פעמים ביום השביעי. * בזמן הקפות העיר ישאו שבעה כהנים שופרות יובלים לפני ארון ה' ויתקעו בשופרות. * כשמאריך קול השופר ("במשוך בקרן היובל") לאחר ההקפה השביעית – ביום השביעי יריעו העם תרועה גדולה, חומת העיר תיפול והעם יעלו להלחם. יהושע מעביר את הוראות ה' לעם (ו' – י"א): יהושע אומר את דבר ה' לכהנים. החלוץ (שניים וחצי השבטים) יעברו לפני ארון ה', המאסף (העם) הולך אחרי ארון ה'. יהושע מצווה את העם לא להשמיע שום קול עד שיודיע להם שהגיע הזמן להריע. העם עושה את ההקפה של היום הראשון כדבר יהושע. הקפות העיר (י"ב – ט"ו) העם מקיפים את יריחו גם ביום השני, ולאחריו בארבעת הימים הבאים ושבע פעמים ביום השביעי. ההוראות לעם לאחר ההקפה השביעית ביום השביעי (ט"ז – י"ט): * לאחר ההקפה השביעית ביום השביעי אומר יהושע לעם כי הגיע הזמן להריע.

- * שלל העיר יהיה חרם לה'.
- * יש להציל את רחב ומשפחתה כי הצילה את המרגלים. (המרגלים נקראים בפרק זה "מלאכים", "שניים אנשים מרגלים" ו"הנערים המרגלים").
- * יש להישמר לא לקחת מהחרם לעצמם, אלא רק לתיתו לאוצר ה'.

כיבוש העיר יריחו וקיום ההוראות (כ' – כ"ז):

- * העם הריעו בשופרות וחומת העיר נפלה.
 - * העם לכדו את העיר ולקחו ממנה חרם.
 - * המרגלים עצמם קיימו את הבטחתם לרחב ולמשפחתה.
 - * העם נתנו את החרם לאוצר ה'.
 - * רחב ישבה לאחר הצלתה בקרב ישראל.
 - * יהושע השביע את העם לא לבנות את העיר יריחו.
- העיר יריחו נכבשה ע"י נס ההקפות, התקיעה בשופרות ונפילת החומה. ההשתדלות האנושית באה לביטוי בשליחת המרגלים, ההקפות והתרועות והמלחמה לאחר נפילת החומה.

**שאלות
פרק ו'**



שאלות	
1. הקפות יריחו	א. כמה פעמים נצטוו ישראל להקיף את העיר יריחו בסך הכל ובאיזה שלב של היממה קיים ציווי זה? ב. "ואת העם ציוה יהושע לאמר לא תריעו ולא תשמיעו את קולכם... עד יום אמרי אליכם" (פסוק י'). באיזה שלב כן נדרשו העם להריע גם הם?
2. שופרות וקרן היובל	א. "ושבעה הכהנים נושאים שבעה שופרות יובלים לפני ה' עברו ותקעו בשופרות" (ח'). ב. בספר במדבר נזכר תפקיד הכהנים כתוקעים בחצוצרות. היכן נאמר הדבר? ציין האם מלחמה היא אחד המצבים בהם תוקעים בחצוצרות עפ"י מקור זה. ג. "והיה במשוך בקרן היובל... יריעו כל העם תרועה גדולה ונפלה חומת העיר" (פסוק ה'). פעולת "במשוך היובל" נזכרה גם בפרקים המתארים את מעמד הר סיני. ציין מה קורה "במשוך היובל" במעמד הר סיני וכתוב מקור מדויק לדבריך.
3. הוראות יהושע	א. מהן ההוראות שנתן יהושע לעם לפני כיבוש העיר יריחו ובמה השביעם לאחר כיבושה? ב. באיזו מידה קיימו הוראות אלה?
4. החלוקה והחולך בראש	מיהו "החלוק" שהלך לפני הכהנים נושאי ארון ברית ה' בזמן הקפת העיר יריחו? הוכח דבריך מן הכתובים.
5.	א. מהו ההבדל בין דרך כיבוש יריחו ובין דרך כיבוש העי? ב. מה היה דין השלל שנתפס ביריחו ומה היה דין השלל שנתפס בעי?
6. קיום ההבטחה לרחב	א. מי בעם היו אלה שנפנו לקיים את ההבטחה שנתנו המרגלים לרחב ומה עלה לאחר מכן בגורלה של רחב? ב. מהם הכינויים השונים שניתנו למרגלים ששלח יהושע בפרק זה?



סיכום פרק ז' חטא עכן והכישלון במלחמת העי

חטא עכן (א')

עכן הפר את הוראת יהושע שחרם העיר יריחו והיה לה' ומעל בחרם (לקח ממנו לעצמו).

כשלון מלחמת העי (ב' – ה')

- * יהושע שלח מרגלים לרגל את העי.
- * המרגלים דיווחו שישפיקו כאלפיים או כשלושת אלפים איש כדי להכות את העי "כי מעט המה".
- * אנשי העי הכו בלוחמים.

תגובת העם ותגובת יהושע לכשלון מלחמת העי (ה' – ט')

תגובת העם: פחד – "וימס לבב העם ויהי למים".

תגובת יהושע: 1. קרע שמלותיו ונפל ארצה לפני ארון ה' עד הערב עם זקני ישראל, והעלו עפר על ראשם. 2. תפילה לה'. יהושע מזכיר בתפילתו כי נצחון העי עליהם יעלה את בטחונם של עמי הארץ להלחם בהם "והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול".

תשובת ה' ליהושע (י' – ט"ו)

- * ה' אומר ליהושע כי סיבת הכשלון היא שישראל חטאו בלקיחה מן החרם.
- * ה' אומר כי ישראל לא יוכלו להצליח במלחמה נגד אויביהם עד שישירו החרם מקרבם.
- * על ישראל להתקדש לקראת משפט ה' מחר, בו יתברר מי לקח מן החרם באופן הבא:
- # ישראל יקרבו בבוקר לפני ה' (שיענס באורים ותומים או בגורל) לפי שבטים.
- # השבט שילכד יקרב לפי משפחות (בתי אבות). # המשפחה שתלכד תקרב לפי בית (המשפחה המצומצמת). # המשפחה שתלכד תקרב לפי גברים. # הגבר שילכד הוא אשר לקח מן החרם.
- * עונשו של הנלכד בחרם יהיה המתתו ושריפתו – הוא וכל אשר לו.

לכידת עכן ועונשו (ט"ז – כ"ו)

- * יהושע עשה כדבר ה'. נלכד שבט יהודה ומתוכו משפחת הזרחי ומתוכו בית זבדי ומתוכו עכן.
- * יהושע אמר לעכן להתוודות על חטאו ועכן סיפר מה עשה, מה הניע אותו ("ואחמדם") והיכן נמצא השלל עכשיו (בקרע אהלו).
- * שליחי יהושע מצאו השלל במקום שתאר עכן, עכן וכל אשר לו נלקחו, העם רגם אותו, שרף הכל באש והקים עליו גל אבנים.
- * שם המקום נקרא עמק עכור.
- * לאחר המעשה שב חרון אף ה'.



שאלות ותשובות פרק ז'

שאלות	
1. מרגלי העי בגרות	א. מה הייתה ההצעה שהציעו המרגלים שנשלחו לעי ליהושע ועל מה התבססו בהצעתם זו? ב. יישום הצעת המרגלים הביא לכישלון. האם הייתה סיבת הכישלון נעוצה בהצעתם או בגורם אחר? בסס דבריך על הכתוב. ג. מה הייתה תגובת העם ומה הייתה תגובתו של יהושע על כשלון זה?
2. תפילת יהושע ותפילת משה	א. השווה בין תגובת יהושע לכישלון מלחמה זו בעי לתגובת משה אל העם ואל ה' בעקבות חטא המרגלים בבמדבר י"ד, ה – ו, יג – יט. ב. בשמות ל"ב יא – יג מתפלל משה אל ה' שישלח לעם על חטאו. מה היה ההבדל בין המצב שהביא את משה להתפלל לה' למצב שהביא את יהושע להתפלל?
3. גילוי	א. ביהושע ג' פסוק ה' ובפרק ז' פסוק י"ג אומר יהושע לעם "התקדשו".

החוטא בחרם ועונשו בגרות	לשם מה בא ציווי זה בכל אחד מפסוקים אלה? ב. "וישב ה' מחרון אפיו" (ז', כו). מה גרם לכך שה' שב מחרון אפו על ישראל?
4. גילוי החוטא בחרם בגרות	א. באיזו דרך נצטוו יהושע וגלות את האיש שלקח מן החרם ביריחו ומה דרש ממנו לאחר שנודע שהוא האיש שלקח מן החרם? ב. גם שאול רצה לגלות מי עשה חטא מסוים: "ודעו וראו במה הייתה החטאת הזאת היום" (שמ"א, י"ד, ל"ח). מה היה החטא שרצה שאול לגלות, באיזו דרך התגלה החוטא ומה עלה בגורלו של אותו אדם?
5.	היכן נזכר שוב חטא עכן בהמשך ספר יהושע ובאיזה הקשר?
6. ערבות הדתית	ציין פסוקים אחדים מן הפרק הקשורים לחטא עכן והמצביעים על הערבות ההדדית הקיימת בישראל.
סיכום סיכום פרק ח' כיבוש העי הפרק	
ה' מורה על עליה למלחמה בעי (א' – ב'): * ה' מבטיח שהעי תינתן הפעם בידם. * הוראות ה': 1. לעשות לעי ולמלכה כפי שעשו ליריחו ולמלכה. 2. מותר לקחת מהשלל. 3. לנקוט בדרך של שימת מארב לעיר. המהלכים הצבאיים של מלחמת העי (ג' – ד'): * יהושע בוחר הפעם מספר רב של חיילים – שלושים אלף איש גיבורי חיל (פי 10 ממספר החיילים שנשלחו במלחמת העי הראשונה). * יהושע מדריך קבוצה ראשונה של חיילים לגבי המארב. * קבוצה שנייה של חיילים יקרב את העיר ומשיצאו אנשי העי לקראתם יעמידו פני נסים (כביכול כפי שקרה בפעם הראשונה). * כשייצאו לוחמי העם אחרי הקבוצה השנייה יכנסו אנשי המארב לעיר ויציתו אותה באש. * העליה לכיוון העי נעשתה כולה בלילה. המלחמה החלה השכם בבוקר. בין מלחמת יריחו למלחמת העי קיים הבדל בכך שכביש יריחו היה רובו נסי. מבחינה צבאית השתתף העם במלחמה זו רק בשלב שלאחר נפילת החומה, ואילו בכיבוש העי היתה שותפות רבה של העם במלחמה כבר מתחילתה. התקיימות מהלכי המלחמה כמתוכנן (י"ד – י"ז): * אנשי העי יצאו אחרי הקבוצה השנייה בלי לדעת על המארב. * הקבוצה נסה לפניהם כמתוכנן. * אנשי העי יצאו מהעיר בלי להשאיר בה לוחמים ואת העיר השאירו פתוחה. המהלך הנסי והמשך התקיימות מהלכי המלחמה כמתוכנן (י"ח – כ"ט): * ה' אמר ליהושע לנטות בכידון שבידו לעבר העי (י"ח). יהושע החזיק בכידון מופנה כלפי העי במשך כל המלחמה (כ"ו). * האורב נכנס לעיר והצית אותה. * אנשי העי ראו את העיר עולה באש אך לא היה להם לאן לברוח כי היו לכודים עתה בין אנשי המארב בעיר לבין הקבוצה שכביכול נסה ועתה הפכה לרודפת. * מלך העי נתפס. העיר הוכתה לפי חרב. השלל נלקח. מלך העי נתלה אך הורד עם ערב כפי הציווי בתורה לא להלין נבלה עד הערב (דברים כ"א). בניית המזבח בהר עיבל ומעמד הברכה והקללה (ל' – ל"ה): * יהושע בנה מזבח בהר עיבל והקפיד על הציווי (שמות כ', כב) לבנותו מאבנים שלמות שלא הונף עליהן ברזל כדי לסתתן. * ישראל העלו על המזבח עולות ושלמים. * יהושע כתב על האבנים את משנה תורת משה. * מחצית מבני ישראל עמדו מול הר גריזים ומחציתם מול הר עיבל ויהושע הקריא את הברכה והקללה.	

שאלות ותשובות	שאלות פרק ח'
1. תכסיס המלחמה בעי	א. אחד התכסיסים בהם השתמש יהושע במלחמתו השנייה בעי היה המארב. מי יזם מהלך זה? הוכח דבריו מן הפסוקים. ב. מה היו התכסיסים הנוספים בהם השתמש יהושע בקרב נגד העי? ג. במה שינה יהושע מעצת המרגלים שניתנה לפני מלחמת העי הראשונה?
2. הגורמים הנסיים במלחמת העי	א. מה היו הגורמים הנסיים שעזרו לישראל במלחמתם בעי? ב. איזה שימוש עשה יהושע בשלב השני של הקרב בקבוצת החיילים שתפקידם היה להעמיד פני נסוגים ומה גרם הדבר לאנשי העי?
3. וכי ידיים עושות מלחמה?	הצבע על הדמיון בין המהלך הנסי של מלחמת העי לבין פעולות משה בקריעת ים סוף ובמלחמה נגד עמלק.
4. העי ומלכה	כיצד נהג יהושע בעי ובמלכה עם תום המלחמה?
5. המזבח בהר עיבל	לאחר ניצחון המלחמה בעי בנה יהושע מזבח לה' בהר עיבל. א. היכן בתורה נאמר כי על המזבח להיות מ"אבנים שלמות אשר לא הניף עליהן ברזל" כפי שמסופר על המזבח שבנה יהושע? ב. מה עשו יהושע וישראל במעמד בניית המזבח בהר עיבל?
סיכום הפרק	פרק ט הברית עם הגבעונים
מעשה המרמה של הגבעונים (ג' – ו') * המרמה: אנשי גבעון לבשו בגדים בלים ולקחו אתם כלים בלים ולחם יבש כדי להעמיד פנים שבאו מארץ רחוקה. * הסיבה: הגבעונים רצו לברית עם ישראל ברית וידעו שאם אנשי ישראל ידעו שהם מעמי הארץ לא יכרתו להם ברית. * הסיבה לרצון לברית עם ישראל לא נזכרת בשלב זה במפורש, אך נרמזת בפסוק ג': "ויושבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי". ה"משא ומתן" בין גבעון לישראל (ו' – ט') * אנשי גבעון אמרו שבאו מארץ רחוקה ובקשו לברית עם ישראל ברית. * "איש ישראל" חשדו שאולי הם אינם מארץ רחוקה אלא מעמי הארץ. * הגבעונים שכנעו את ישראל ב"צדקת" דבריהם בשני אופנים: 1. ע"י הבעת התפעלות ממעשי ה' ("כל אשר עשה במצרים. ואת כל אשר עשה לשני מלכי האמורי")... (כביכול הם רוצים להידבק בעם ה') 2. הגבעונים הצביעו על בגדיהם והציוד שלהם ש"התיישנו" ו"מעידים" על כך שבאו מארץ רחוקה. 1. בכתוב אין בקורת על מעשה ישראל בכריתת הברית עם הגבעונים, אך הכתוב כן מציין כי את "פי ה' לא שאלו". 2. כמה גופים בישראל משתתפים במשא ומתן: יהושע, איש ישראל ונשיאי העדה. "איש ישראל" הוא ככל הנראה כינוי לנשיאי העדה, כך שגוף זה חד הוא. גילוי התרמית והמחלוקת על התגובה המתאימה (ט"ז – כ"א): משנתגלתה התרמית, שלושה ימים לאחר כריתת הברית, התלוננו העדה על הנשיאים על שלא יכלו להכות בגבעונים בגלל שבועתם להם. הנשיאים פסקו: את השבועה יש לקיים, אך תנאי הברית ישתנו לברית שבין אדון לעבד והגבעונים יהיו חוטבי עצים ושואבי מים לכל העדה. השיחה בין יהושע לגבעונים (כ"ב – כ"ז):	

לשאלתו של יהושע מדוע נהגו כפי שנהגו ענו הגבעונים כי שמעו שה' ציוה לתת לישראל את כל הארץ ולהשמיד את יושביה מפניהם ועל כן חששו ונהגו כך מתוך חששם.
יהושע פסק כפי שפסקו הנשיאים וקבע שאין להרגם, אלא יהיו חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח ה'.



שאלות פרק ט'

שאלות

1. הגעת הגבעונים למחנה ישראל בגרות	עיינ ביהושע ט', א-טו. א. מה הייתה תגובתם של המלכים השונים לניצחונות ישראל ביריחו ובעי ומה הייתה תגובת אנשי גבעון? ב. כיצד נימקו הגבעונים את בואם למחנה ישראל ומה הייתה הסיבה האמיתית לבואם?
2. חילופי הדברים בין הגבעונים לישראל	א. כיצד רכשו הגבעונים את אמונם של אנשי ישראל והאם התעורר בשלב כלשהו חשד כלפי אנשי גבעון? הוכח דבריו מן הכתובים. ב. במה דומים דברי הגבעונים לנשיאי ישראל לדבריה של רחב אל המרגלים ובמה שונים דבריהם?
3. כריתת הברית	א. הבא הוכחה אחת לכך שישראל לא פעלו כשורה בכריתת הברית עם הגבעונים והוכחה אחת לכך שלא חטאו במעשם עם הגבעונים. ב. ציין שני מקומות בהם נזכר בתורה האיסור לכרות ברית עם יושבי הארץ.
4. המחלוקת לאחר גילוי המרמה בגרות	א. בין מי למי הייתה מחלוקת לאחר שנתגלה דבר המרמה של הגבעונים ועל מה נסבה מחלוקת זו? ב. כיצד הוכרעה מחלוקת זו ומדוע? ד. הגבעונים נזכרו גם בספר שמ"ב בימי דוד. ציין המקור המדויק וההקשר בו נזכרו.



פרק י' המלחמה עם מלכי הדרום

תגובת מלך ירושלים לברית עם הגבעונים (א' - ה'')

אדני-צדק מלך ירושלים ואנשי העיר חששו מאד בעקבות השלמת גבעון עם ישראל כי אם עיר גדולה וחזקה כגבעון משלימה עם ישראל מה נותר לערים אחרות, קטנות ממנה, לעשות?
משום כך קרא מלך ירושלים לארבעה מלכי אמורי נוספים לעזור לו במלחמה נגד גבעון ומלכים אלה נענו לקריאתו.

1. סיבה נוספת לחששו של מלך ירושלים היתה קרבתה של גבעון לירושלים, ואם השלימו גבעון עם ישראל היו עתה ישראל קרובים במיוחד לכיבוש ירושלים.
2. אדני-צדק מלך ירושלים לא העז להילחם ישירות נגד ישראל, אלא רצה להלחם בגבעון כדי להרתיע ערים אחרות מלעשות כמותם.

קריאת גבעון לישראל לעזרה והיענות ישראל לקריאתם (ו' - ט')

יהושע משתמש בגורם ההפתעה ומתקרב אל גבעון בחסות החשיכה לאחר הליכה ממחנה ישראל בגלגל כל הלילה! ("ויבוא אליהם יהושע פתאום, כל הלילה עלה מן הגלגל" - פס' ט').

הנסים הגדולים של המלחמה במלכי הדרום (י' - י"ד')

- * ה' עזר לישראל להכות מכה גדולה באמוריים, ובמנוסתם השליך עליהם אבני ברד גדולות מן השמים אשר הרגו בהם מכה גדולה יותר מאשר המכה שהכו בהם ישראל בחרב.
- * נס "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון" נעשה כדי לאפשר לישראל להמשיך לישראל להלחם באור יום ולא לאפשר לאמוריים להימלט.

בלילה.

גדולת הנס הינה בעצירת גרמי השמים ובכך שה' שמע בקול איש (יהושע) לעשות נס זה.

שלב ב' של המלחמה:

ההליכה אחר נצחון מלא ולא חלקי ותפיסת חמשת המלכים (ט"ו – כ"ז):

- משנמצאו חמשת המלכים נחבאים במערה במקדה צוה יהושע לשמור שיישארו שם עד שיסיימו עניין דחוף יותר: "רדפו אחרי אויביכם וזנבתם אותם, אל תתנום לבוא אל עריהם" וגו': שיבתם של חיילי האמורי הנותרים אל עריהם תאפשר להם להתארגן ולהתחזק מחדש ותאלץ את ישראל להלחם בהם שוב בתנאים פחות טובים. על כן יש לוודא עכשיו שלא ייוותרו חיילים שילחמו אח"כ שוב בישראל.
- משיימו להכותם התפנו לטפל בחמשת המלכים:
- קציני הצבא נקראו לשים רגליהם על צוארי המלכים. הסיבה: מוראלית – מתן בטחון לישראל: "אל תיראו... חזקו ואמצו כי ככה יעשה ה' לכל אויביכם..."
- חמשת המלכים הומתו ונתלו והורדו מן העצים עם ערב (בהתאם לציווי "לא תלין נבלתו על העץ" בדברים כ"א).

כיבוש הדרום (כ"ח – מ"ג):

המלחמה המשיכה בכיבוש רבות מערי הדרום: מקדה, לבנה, לכיש, גזר, עגלון, חברון, דביר ו"את כל הארץ ההר והנגב והשפלה והאשדות... מקדש ברנע ועד עזה ואת כל ארץ גושן ועד גבעון".
ערים אלה נלכדו כולם ברצף מלחמתי אחד: "ואת כל המלכים האלה ואת ארצם לכד יהושע פעם אחת, כי ה' אלהי ישראל נלחם לישראל".



שאלות פרק י'

שאלות	
1. עיין בפסוקים א' – ז'. א. תאר את ההדרגה בתגובת עמי הארץ למלחמת ישראל בהם, למן אנשי יריחו ועד חמשת המלכים בראשות אדני-צדק מלך ירושלים. ב. הסבר במשפט אחד את הקשר בין מלחמת יהושע בחמשת המלכים לבין סיפור הגבעונים בפרק ט'. ג. במי היינו מצפים מחמשת המלכים להלחם, במי הם יצאו להלחם בפועל ומדוע? ד. בהתחשב במיקומה של ירושלים מול מיקומה של גבעון – ציין סיבה נוספת שהביאה את מלך ירושלים לרצות להלחם עתה.	מלחמת חמשת המלכים וסיבותיה
2. עיין בפסוקים ח' – י"ד. א. ציין את הגורם האנושי ואת הגורמים הנסיים במלחמת יהושע נגד חמשת המלכים. ב. "כי ה' נלחם לישראל" (י"ד). 1. ציין מקור בספר שמות בו מתואר כי ה' הוא הנלחם לישראל וכתוב ההקשר בו נאמרו הדברים. 2. ציין פסוק נוסף בו נזכר בפרק זה כי ה' נלחם לישראל וכתוב מהו השלב בו נאמרו הדברים.	נסי המלחמה בחמשת מלכי האמורי
3. "ולא היה כיום ההוא... לשמוע ה' בקול איש" (י', יד). על איזו בקשה מדבר פסוק זה ולשם מה ביקשו אותה?	עפ"י שאלת בגרות
4. גם יהושע וגם גדעון עודדו את אנשיהם להכות באויביהם. יהושע אמר: "רדפו אחרי אויביכם... כי נתנם ה' אלהיכם בידכם" (י', יט), וגדעון אמר "... קומו כי נתן ה' בידכם את מחנה מדין" (שופטים ז', טו). א. נגד מי נלחמו ישראל בזמן שאמר להם יהושע דברי עידוד אלה, ומה הביא את ישראל לצאת למלחמה זו?	עידוד העם להלחם באויביהם

– יהושע וגדעון בגרות	ב. אילו דברים ששמע גדעון הביאוהו לומר את משפט העידוד הנ"ל לאנשיו?
5. השלב השני של המלחמה עפ"י שאלת בגרות	עיין בפסוקים ט"ו– כ"ז, כ"ח– מ"ג. א. מהם שני המהלכים הנוספים שנקט בהם יהושע לאחר ניצחון ישראל על האמורי? ב. מהי נקודת הדמיון בין הדרך בה נקט יהושע כלפי חמשת המלכים לבין הדרך בה נקט כלפי מלך העי? ג. "לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשונו" (כ"א). אף אחד לא פצה פה כנגד ישראל). עיין ביטוי דומה הנזכר במכת בכורות. ד. עיין בפסוקים מ'– מ"א. מה היו תוצאות המלחמה שהחלה בעקבות מלחמת חמשת המלכים בגבעון עם תום כל שלביה?
סיכום הפרק פרק יא' המלחמה עם מלכי הצפון	
התארגנות מלכי הצפון למלחמה בישראל (א'– ה'): יבין מלך חצור שמע על נצחון יהושע על מלכי האמורי וכיבוש הדרום וארגן מלכים רבים להלחם בישראל במי מרום. המלחמה במי מרום (ו'– ט'): יהושע וישראל הכו בהם, "ויתנם ה' ביד ישראל". התוצאה: "ויכום עד בלתי השאיר להם שריד". יהושע עשה כאשר אמר לו ה': את סוסייהם עיקר ואת מרכבותיהם שרף באש. המלחמה בערי הצפון (י'– י"ד): יהושע לכד את ערי כל המלכים והכה את מלכיהם לפי חרב. את העיר חצור (ורק אותה) שרף יהושע. שתי הערים הנוספות שעליהן מסופר לפני כן כי שרפן יהושע הן יריחו והעי. סיכום מלחמות יהושע (ט"ו– כ'): * יהושע עשה הכל כפי שציווה ה' את משה ולא הסיר דבר מכל אשר ציווה ה' את משה. * יהושע כבש אזורים שונים בארץ: ההר והנגב, השפלה והערבה, ערי הצפון ועוד. * המלחמה בצפון לא היתה בבת אחת כבדרום, אלא נמשכה ימים רבים, ולא הובא פירוט כל המלחמות. מלחמת יהושע בענקי אזור הר יהודה (כ"א– כ"ג): יהושע הכרית הענקים מאזור חברון, דביר ועוד. בעקבות זאת לא נותרו עוד ענקים בישראל מלבד באזור הפלשתים (עזה, גת, אשדוד). הפרק מסיים באזכור החלוקה לנחלות (כשתיאור חלוקת הנחלות בעבר הירדן המערבי עצמו מובא החל מפרק י"ד) ובסיום הפרק נאמר: "והארץ שקטה ממלחמה"	



טבלה מלחמות ישראל לכיבוש הארץ

המקום	תגובת אנשי המקום	מהלכים צבאיים	מהלכים נסיים	תוצאה	היחס לשלל
יריחו	אין תגובה	העם לכד את העיר לאחר נפילת החומה	העיר נפלה ע"י הקפתה פעם אחת בכל אחד משישה הימים הראשונים ושבע פעמים ביום השביעי.	לכידת העיר. (המלך לא נזכר במפורש, אך אנו מקבלים מושג מתוך הכתוב בפרק ח': "ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה").	אסור לקחת מהשלל. על החרם להינתן לאוצר ה'.
העי	לא יוזמים מלחמה אך מגיבים להתקפה.	שימוש בטכסיסים: עליה בלילה, פיצול הכוחות, מארב, הטעיה.	יהושע מטה הכידון שבידו לעבר העי.	לכידת העיר ושריפתה. הריגת התושבים. תליית מלך העי על עץ עד הערב.	מותר לקחת מהשלל.
מלכי האמורי (הגנה על גבעון) כיבוש הדרום	יוזמים מלחמה כתוצאה מהשלמת גבעון עם ישראל, אך לא נגד ישראל, אלא נגד גבעון.	ישראל עולים בלילה, מפתיעים אותם ונלחמים.	אבני ברד גדולות מהשמים. עצירת השמש: "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון".	חמשת המלכים נתלו והורדו עם השקיעה. לאחר הנצחון על האמורי – לכידת חלק ניכר מדרום הארץ.	אין התייחסות
חצור והצפון	מלכי הצפון בראשות מלך חצור יוזמים מלחמה נגד ישראל.	ישראל נלחמים ומעקרים סוסיהם ומעלים מרכבותיהם באש.	לא מוזכר נס, אלא "ויתנם ה' ביד ישראל".	ישראל הכוס במי מרום, כבשו את עריהם ואת חצור שרפו באש.	לא נאסרה לקיחה מהשלל וישראל לקחו ממנו.
חברון והר יהודה				הכרתת הענקים	

	שאלות פרק יא'	
	שאלה	
	עיינ בפסוקים א'–ה'. במה באה לביטוי תעוזתו של מלך חצור ובמה באה לביטוי חולשתו.	1. יוזמתו של מלך חצור
	התארגנות מלכי הצפון בראשות מלך חצור פותחת במילים "ויהי כשמע יבין מלך חצור". ציין אנשים נוספים ש"שמעו דברים" במהלך מלחמות ישראל בעמי הארץ, מה שמעו אותם אנשים ומה הייתה התוצאה של השמועה ששמעו?	2. "ויהי כשמעו"
	א. מהם שני שלבי המלחמה המתוארים בפסוקים ו'–ט' ובפסוקים י'–ט"ז ומה מאפיין כל אחד מהשלבים? ב. יהושע בא על המלכים שארגן מלך חצור "פתאום" (פסוק ז'). ציין שני מלחמות קודמות בהן נקט יהושע בגורם ההפתעה וצטט הפסוקים המתאימים. ג. "רק כל הערים העומדות על תלם לא שרפם ישראל, זולתי את חצור לבדה שרף יהושע" (י"ג). ציין שני ערים נוספות אותן שרף יהושע במלחמות קודמות.	3. מלחמת יהושע וישראל במלך חצור ובני בריתו
	בפרק י"ג מסופר על תחילת חלוקת הארץ בנחלה לשבטים. מהו האזור שנכבש בפרק זה והאם בסיום כל המלחמות, כמתואר בפסוק כ"ג ("והארץ שקטה ממלחמה") כבשו ישראל את כל הארץ? היעזר בראש פרק י"ג.	4
	א. מהם השלבים האחרונים של כיבוש הארץ המתוארים בפסוקים ט"ז–כ', כ"א–כ"ב? ב. "ויבוא יהושע בעת ההיא ויכרת את הענקים מן ההר מן חברון..." (כ"א). 1. קיומם של ילידי ענק בחברון נזכר בספר במדבר. ציין מקור מדויק ואת ההקשר בו נזכר הדבר. 2. מיהו שקבל לנחלה את חברון ומדוע? ציין מקור מדויק בספר יהושע.	5. שלבים אחרונים של כיבוש הארץ
פרק יב כיבושי ישראל בארץ ישראל		
יהושע פרק י"ב <u>כיבושי משה בעבר הירדן המזרחי (א'–ו') כיבושי יהושע בעבר הירדן המערבי (ז'–ח')</u> <u>רשימת שלושים ואחד מלכי כנען שהכה יהושע (ט'–כ"ד).</u>		
	שאלות פרק יב'	
	שאלות	
	א. הוכח עפ"י הפסוקים הבאים כי פרק י"ב הינו פרק סיכום לכיבוש הארץ בידי ישראל: 1. א'–ו'. 2. ז'–כ"ד. 3. י"ג, ז. ב. ציין מקור בתורה בו נזכרו מלחמות משה המתוארות בפסוקים א'–ו'.	1. סיכום מלחמות ישראל
	תאר בקצרה עפ"י פרקי הכיבוש את מעבר ישראל מהנהגה נסית להנהגה טבעית.	2.
	במהלך מלחמותיו השתמש יהושע בטכסיסי מלחמה רבים. תאר כמה מטכסיסים אלה והסבר מדוע היה ליהושע צורך להשתמש בטכסיסים רבים.	3. טכסיסי

המלחמה	
סיכום פרק יג חלוקת הארץ לנחלות הפרק	
יהושע י"ג – י"ט חלוקת הארץ לנחלות לאחר שבע שנות כיבוש החלו לחלק את הארץ לנחלות, למרות שלא כל הארץ נכבשה עדיין. פרק י"ג * "הארץ הנשארת": אותם יישובים ואזורים בארץ שעדיין לא נכבשו. * "ועתה חלק את הארץ הזאת בנחלה לתשעת השבטים וחצי השבט המנשה..." * "רק לשבט הלוי לא נתן נחלה, אשי ה' אלקי ישראל הוא נחלתו..." * חזרה לעבר – השלב הראשון של חלוקת הארץ: נתינת שטחים ע"י משה לשבטי ראובן, גד וחצי מנשה בעבר הירדן המזרחי.	
שאלות פרק יג ותשובות	
1. "זאת הארץ הנשארת" (ב'). מה מכונה בספר יהושע בשם "הארץ הנשארת" (אין הכוונה לפירוט גיאוגרפי), ולשם מה מזכיר אותה ה' בדבריו אל יהושע?	הארץ הנשארת עפ"י שאלת בגרות
פרקים י"ג – י"ט בספר יהושע מדברים על חלוקת הארץ לנחלות לבני ישראל. א. על אילו שבטים מסופר כי קבלו נחלה בפרק זה, היכן הייתה נחלתם (ציין את שמו הכולל של האזור בלבד) ומי נתנה להם? ב. היכן נזכר בתורה מתן הנחלות לשבטים אלה? ג. עיין בפרק י"ד פסוקים א' – ו'. מי הנחילו לבני ישראל את נחלותיהם בעבר הירדן המערבי ומה היה המרכז ממנו חולקו הנחלות לשבטי יהודה, יוסף (אפרים) וחצי המנשה? ד. עיין בפרק י"ח פסוק א'. מה היה המרכז ממנו חולקו נחלות שבעת השבטים הנותרים? ה. מהו המרכז ממנו חולקו הנחלות לשניים וחצי השבטים בעבר הירדן המזרחי?	חלוקת הנחלות
א. מהם שני הפסוקים המציינים כי שבט לוי לא קבל נחלה בישראל ומהי הסיבה לכך? ב. היכן כן ישבו בני לוי? ציין מקור בספר במדבר העונה לשאלה זאת.	3. לשבט לוי אין נחלה
סיכום פרק יד – יז שלב שני של חלוקת הארץ:	
פרקים י"ד – י"ז שלב שני של חלוקת הארץ: מתן נחלות לשבטי יהודה ויוסף (אפרים וחצי מנשה) ע"י יהושע בגלגל המנחילים לבני ישראל את הארץ: "אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי אבות המטות לבני ישראל". דרך קבלת הנחלות: בגורל.	

כלב בן יפונה פנה אל יהושע כדי להזכיר לו את הבטחת משה כי הארץ אשר דרכה רגלו בה (חברון) תהיה לו לנחלה. כלב מציין כי למרות גילו עדיין כוחו עמו והוא יכול לכבוש את חברון ומקבל את ברכת יהושע לכבושה. בני יוסף פונים אל יהושע בבקשה לנחלה גדולה יותר כי הם רבים. יהושע אומר להם להכשיר את שטחי היערות שבנחלתם ליישוב. בני יוסף טוענים ששטחי היער הנמצאים בהר לא יספיקו ואילו את שטחי העמק לא יוכלו לכבוש שכן הכנענים בעלי רכב הברזל היושבים שם חזקים מהם. יהושע עונה להם כי מכיוון שהם עם רב יוכלו הן להכשיר את היער והן לכבוש את הכנעני ובכך להשיג את גודל השטח הדרוש להם.

שאלות פרק יד



ותשובות

1.	עייני בפרק י"ד, א' – ה. א. היכן מסופר בתורה כי ה' אמר למשה שיהושע, אלעזר וראשי המטות יהיו אלה שינחילו את הארץ לישראל ובאיזה הקשר נזכר הדבר? ב. לכמה שבטים היה עליהם להנחיל את הארץ ועפ"י איזה חשבון היה עליהם להנחילה למספר שבטים זה? ג. באיזה אופן ייקבע מה תהיה נחלת כל שבט? צטט הפסוק המזכיר אופן זה בפסוקים אלו וציין מקור בתורה אשר גם בו נזכר הדבר.	הנחלת הארץ לשבטים
2.	"אשר דבר ה' אל משה איש האלקים על אודותי ועד אודותיך בקדש ברנע" (ו'). א. מה דיבר ה' על יהושע וכלב בקדש ברנע ומה הייתה ההבטחה המיוחדת לכלב? ב. מה הייתה תגובתו הראשונה של כלב לדברי המרגלים לפי המסופר בספר במדבר?	כלב בן יפונה ונחלתו בגרות
3.	"ועתה תנה לי את ההר הזה... כי אתה שמעת ביום ההוא כי ענקים שם... אולי ה' אותי והורשתים כאשר דבר ה'" (י"ב – ג'). א. היכן מסופר בהמשך הספר כי כלב אכן הוריש את בני הענק מקרית ארבע? ב. כיצד ניתן לפתור את הסתירה בין הפסוקים לעיל לבין יהושע י"א, כא: "ויבוא יהושע בעת ההיא ויכרת את הענקים מן ההר מן חברון מן דביר" וגו'?	כלב בן יפונה ונחלתו



ותשובות

שאלות פרק טו

1.	א. עתניאל בן קנו נזכר מאוחר יותר כבעל תפקיד בישראל. ציין מהו התפקיד והיכן נזכר הדבר. ב. סיפור לכידתו של עתניאל את קריית ספר ובקשת עכסה בת כלב נזכר בשנית מחוץ לספר יהושע. ציין המקור המדויק. ג. הסבר בלשונך את בקשתה של עכסה בת כלב. ד. תאר את האופן בו השתנתה תכניתה המקורית של עכסה.	עתניאל בן קנו
2.	א. לגבי עיר אחת בנחלתם נתקלו שבט יהודה בקושי ולא הצליחו להוריש את יושביה. מהי עיר זו, היכן מסופר במפורש כי בני יהודה נלחמו עליה ואיזה שבט נוסף החולק עמם עיר זו לא הצליח אף הוא להוריש את יושביה? ב. מי הצליח מאוחר יותר להוריש עיר זו והיכן מסופר הדבר?	"לא יכלו... להורישם"



ותשובות

שאלות פרק טז

1.	"ויצא הגורל לבני יוסף... ויצא מבית אל לזוה" ... (א' – ב').	בית אל –
----	--	----------

לוח בנחלת בני יוסף	א. ציין המקור בו מסופר על כיבוש בית אל – לוז. ב. האם נעשה כיבוש בית אל – לוז ע"י בני יוסף סמוך לאחר שנתינה להם לנחלה, או זמן מה אחר כך? הוכח דבריו מן הכתוב בראש הפרק המספר על כיבושה.
שאלות פרק יז שאלות ותשובות	
1 בנות צלפחד ונחלת מנשה	א. ציין המקור בתורה בו מסופר על בקשת בנות צלפחד. ב. נחלות אילו שבטים גבלו בנחלת מנשה? ציין הפסוקים המתארים כי גבולות הנחלות בין השבטים לא היו קו ישר וברור.
2 עפ"י שאלת בגרות בקשות מיוחדות לגבי נחלות	כלב בן יפונה ובני יוסף פנו אל יהושע בבקשות מיוחדות בקשר לנחלתם בארץ. א. הסבר לשם מה הזכיר כלב בשעת בקשתו את חבורו כי עודנו חזק וכוחו היום ככוחו אז (י"ד, יא). ב. מה הייתה בקשתם המיוחדת של בני יוסף ומה היו תשובת יהושע על בקשתם – טענתם כלפי הצעתו ותשובתו החוזרת? ג. גם בהיותם במדבר העלו בני יוסף בעיה כלשהי לגבי נחלתם. מה הייתה בעיה זו? ציין מקור מדויק לדבריך.
פרק יח – יט מתן נחלות לשבעת השבטים הנותרים ע"י יהושע בשילה סיכום הפרק	
שלב שלישי של חלוקת הארץ: * בניית משכן הקבע בשילה (לאחר ששכן באופן ארעי בגלגל). * יהושע אמר לבני ישראל ששלושה נציגים מכל שבט יתהלכו בארץ ויחלקוה לשבעה חלקים. לאחר מכן הפיל יהושע גורל וחילק את הנחלות לשבעת השבטים. נחלות אנשים יחידים שנזכרו בפרקים אלה: כלב בן יפונה לכד וקבל את חבורו, כפי שהבטיח לו משה כשכר על שלא היה מן המרגלים שהוציאו דיבת הארץ. עתניאל בן קנז את קרית ספר (דביר) וקבל את עכסה בת כלב לאשה. עכסה בת כלב בקשה מאביה אזור עם מים: גולות עיליות וגולות תחתיות וקבלה בקשתה. בנות צלפחד קיבלו נחלה בתוך שבט מנשה כפי שהבטיח להן משה. יהושע קבל לנחלה את תמנת סרח אשר בהר אפרים.	
שאלות פרק יח – יט שאלות ותשובות	
1.	א. ציין שני דברים שנעשו בשילה בימי יהושע.
2. נחלות שבעת השבטים	א. ציין את המיוחד בנחלות שמעון ודן. ב. מהו המקור בו מסופר על התיישובות בני דן בליש ומהו הסיפור השזור בתוך סיפורם זה של בני דן. ג. מי היו האחרונים לקבל נחלות בישראל עפ"י פרק זה ועפ"י פרק כ"א ומהי הנחלה שנתינה להם?

	פרק כ – כא ערי המקלט וערי הלויים	
	לאחר חלוקת הארץ לנחלות הגיע הזמן בו יש לקיים הציווי (במדבר ל"ה) בדבר הבדלת ערי מקלט ובדבר מתן ערים ללויים בתוך נחלות ישראל. <u>ערי המקלט נקראות גם בשם "ערי המועדה".</u> <u>מטרתן: מקום מנוסה לאדם שהרג בשגגה.</u> <u>זמן השהיה בעיר מקלט מורכב משני שלבים: 1. רוצח בשגגה נמלט לשם עד זמן קיום משפטו. אם נפסק כי הוא הרג במזיד דינו מוות, אך אם נפסק כי אכן הרג בשוגג מגיע שלב 2. הרוצח בשגגה מגיע שוב אל עיר המקלט ונשאר בה עד מות הכהן הגדול.</u> <u>שלוש ערי מקלט בעבר הירדן המזרחי כבר הובדלו ע"י משה: בצר בנחלת ראובן, רמות בגלעד וגולן בבשן.</u> <u>שלוש ערי מקלט בעבר הירדן המערבי הבדיל יהושע: קדש בגליל, שכם בהר אפרים וחברון בהר יהודה.</u> <u>דין נוסף לגבי עיר מקלט אשר לא הובא קודם בתורה: האדם שנס לעיר המקלט עומד בפתח שער העיר ומשמיע דבריו באזני זקני העיר והם אוספים אותו העירה ונותנים לו מקום בקרבם.</u> <u>ערי הלויים כוללות בתוכן את שש ערי המקלט ועוד ארבעים ושתיים ערים – סה"כ: 48 ערים.</u> <u>כאנשים וקבוצות שונות לפנייהם אשר פנו ליהושע בתזכורת לגבי הבטחות העבר (כלב בן יפונה, בנות צלפחד) או בבקשות בהווה (בני יוסף) פנו עתה ראשי אבות הלויים אף הם ליהושע בתזכורת לגבי ההבטחה שקבלו ויהושע נתן להם ערים מתוך נחלות ישראל כפי שהובטח להם.</u>	
	שאלות פרק כ' – כא'	
	1. "לנוס שמה רוצח... בשגגה" א. ציין שני שמות בהן נקראו הערים אליהן יכול היה לנוס אדם שהרג בשגגה. ב. ציין שמותיהן של ערים אלה ואת האזור בו שכנו שלוש מהן. ג. ציין שלושה כללים הנוגעים לכניסת הרוצח בשגגה לערים אלה. ציין מתוכן את הדין שלא נזכר קודם לכן בתורה. ד. מהו המקור בתורה בו נזכר עניין זה?	
	2. ערי הלויים ציין מהו המקור בתורה למתן ערים ללויים מתוך נחלות שבטי ישראל, כמה ערים קיבלו הלויים בסך הכל ומהו הקשר בין ערי הלויים לערי המקלט.	
	פרק כב' שבטי עבר הירדן המזרחי ובניית המזבח	
	<u>פניית יהושע לשניים וחצי השבטים (א' – ח'):</u> <u>יהושע מעביר לשניים וחצי השבטים ארבעה מסרים:</u> 1. עם ביום הכיבוש וההתנחלות ולאחר ששמרתם את כל אשר ציוה אתכם משה ושמעתם לכל אשר צויתי אני – הנכם משוחררים לחזור למשפחותיכם בעבר הירדן המזרחי. 2. שמרו את תורת ה' לאהבה את ה' וללכת בכל דרכיו. 3. יהושע מברך את שניים וחצי השבטים לפני חזרתם. 4. התחלקו בשלל המלחמה עם אחיכם (יתכן שהכוונה לאחיהם שבעבה"י המערבי שלחמו בעורף ולא בחזית ויתכן שהכוונה לאחיהם בעבה"י המזרחי).	

שניים וחצי השבטים בונים מזבח בעבר הירדן המזרחי (ט' – י"ב):

- * שניים וחצי השבטים בונים מזבח בגלילות הירדן בעבה"י המזרחי.
- * בני ישראל שומעים על כך ונקהלים לשילה במטרה לעלות להילחם בהם.

שליחת משלחת אל בני שניים וחצי השבטים (י"ג – כ'):

לפני שהם נלחמים שולחים בני ישראל משלחת בראשות פנחס בן אלעזר הכהן ועשרה נשיאי ישראל עמו. המשלחת מאשימה את שניים וחצי השבטים במעל בבנותם מזבח להקריב בו במקום המזבח שבשילה. טענותיהם הן: 1. בניית מזבח אחר על פני מזבח ה' בשילה הינה מרד בה'. 2. חטא של קבוצה בעם יכול להביא עונש על עם ישראל כולו. את טענתם השניה הם מחזקים בשתי דוגמאות מהעבר: 1. עוון פעור, שעוד לא היטהרו ממנו לגמרי ואם יוסיפו עכשיו חטא (המתקרב במהותו גם הוא לע"ז) על החטא ההוא יקצוף ה' על כל העם. 2. חטא עכן, שלמרות שחטא יחידי נחשב העוון על כל ישראל. הצעתם לשניים וחצי השבטים היא שאם חסר להם המזבח ועבודת ה' בעבר הירדן המזרחי יכולים הם לבוא לשכון אתם בעבר הירדן המערבי.

תשובת שניים וחצי השבטים (כ"א – כ"ט):

המזבח לא נועד להקרבת קרבנות (על הסבר זה הם חוזרים ארבע פעמים) אלא להיות עד לדורות שלא יאמרו ישראל שבעבר הירדן המערבי כי אין לנו חלק בה' (שלוש פעמים) וידעו כולם כי כולנו, משני עברי הירדן, עם ה'.

תגובת המשלחת וישראל לתשובת שניים וחצי השבטים (ל' – ל"ד):

פנחס והנשיאים מקבלים את ההסבר "וייטב בעיניהם". את ההסבר הם מספרים לעם "וייטב הדבר בעיני בני ישראל" בעקבות כך חזרו בהם בני ישראל מכוונת המלחמה בשבטים.



שאלות פרק כב'

1.	עייין ביהושע כ"ב, א – ח. מהם ארבעת המסרים המובאים בדברי יהושע אל שניים וחצי השבטים?
2. התקלות ישראל בשילה בגרות	"ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה" (כ"ב, יב). "ותקהל העדה כאיש אחד... אל ה' המצפה" (שופטים כ', א). א. מה הייתה הסיבה להתקלות של ישראל בכל אחד מהמקרים? ב. מהי נקודת הדמיון בסיבת ההתקלות בשני המקרים? ג. מה הייתה תוצאת ההתקלות בכל אחד מהמקרים?
3. עפ"י שאלת בגרות	עייין ביהושע כ"ב ובמל"א י"ב. א. האם הייתה כוונת שניים וחצי השבטים דומה לכוונת ירבעם בבנותם מזבח? ב. היכן בנה יהושע מזבח לה' ולמה שימש מזבח זה מלבד הקרבת קרבנות?
4. עפ"י שאלת בגרות	א. אילו שני אירועים מהעבר מזכירים פנחס והנשיאים בדבריהם ומה הם רוצים להוכיח בהזכרת אירועים אלו? ב. מה בדברי שניים וחצי השבטים הביא לסיום המחלוקת?
5.	דברי אנשי המשלחת לשניים וחצי השבטים אינם כוללים רק תוכחה אלא גם הצעה. מהי הצעה זו?
6. טעות בפירוש כוונת המעשה ותוכחה	א. אין זו הפעם הראשונה בה משווה מנהיג את מעשה שניים וחצי השבטים לחטא אחר בתולדות העם. מהו המעשה הקודם של שניים וחצי השבטים שהשווה לחטא אחר, מי היה המנהיג שהשווה ולא היה חטא השווה אותו מנהיג את מעשם? ציין מקור מדויק לדבריך. ב. במה דומה סיפורם של שניים וחצי השבטים עם המנהיג הראשון לסיפורם עם פנחס בן אלעזר והנשיאים?



פרק כג' נאומי יהושע לעם לפני מותו

יהושע פרקים כ"ג – כ"ד
נאומי יהושע לעם לפני מותו

פרק כ"ג נאום יהושע הראשון

בנאומו הראשון מזכיר יהושע את העבר בנושא אחד ובשאר הנושאים מתמקד בעתיד:

- עבר: 1. "ואתם ראיתם את כל אשר עשה ה' אליהם לכל הגוים האלה מפניכם כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם" (ג). מסר זה חוזר גם בפסוקים ט' – י': "וירש ה' מפניכם... איש אחד מכם ירדוף אלף כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם"...
עתיד: 1. "וחזקתם מאד לשמור ולעשות את כל הכתוב בספר תורת משה" (ו). מסר זה חוזר גם בפסוק י"א: "ונשמרתם מאד לנפשותיכם לאהבה את ה' אלהיכם".
2. "לבלתי בוא בגוים האלה הנשארים... כי אם בה' אלהיכם תדבקו" (ז – ח). מסר זה חוזר גם בפסוקים י"ב – י"ג ומדגיש מה יקרה אם יתערבבו בגוים: "כי אם שוב תשובו ודבקתם ביתר הגוים... ידוע תדעו כי לא יוסיף ה' אלהיכם להוריש את הגוים האלה מלפניכם, והיו לכם לפח ולמוקש... עד אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת"...
3. ה' ימשיך להוריש את הארץ מפניכם: "וה' אלהיכם הוא יהדפם מפניכם... וירשתם את ארצם כאשר דבר ה' אלהיכם לכם".
הדגש הוא, אם כן: אתם ראיתם את כוחו של ה' ואת כל אשר עשה לכם ה', ראיתם שה' הוא הנלחם לכם, וה' גם ימשיך להלחם לכם – התרחקו מהגוים ועבדו את ה'.



שאלות פרק כג'

ותשובות

- | | |
|-------------------------------|--|
| 1. נאום יהושע לעם בזקנתו | עייין בפסוקים א' – ח' ובפסוקים ט' – י"ג. מהם שלושת המסרים של יהושע לעם, החוזרים בכל אחת מקבוצות הפסוקים הללו, ומהו המסר שנאמר להם פעם אחת? |
| 2. האזהרות מפני התערבות בגוים | א. מהן האזהרות השונות שנאמרו לישראל מפני דרכי ההתערבות בגוים?
ב. איזה עונש יבוא על ישראל אם יחטאו בחטאים אלה?
עפ"י שאלת בגרות |



פרק כד' נאום יהושע השני בשכם

נאום יהושע לעם (א' – ט"ו):

נאומו השני של יהושע מתבסס על חסדי ה' עם ישראל בעבר, מאברהם אבינו ועד ירושת הארץ, לשם הגעה למסקנה אחת: אתם ראיתם את כל אשר עשה ה' לכם "ועתה יראו את ה' ועבדו אותו בתמים ובאמת".
יהושע אומר לעם לבחור: "את מי תעבדון אם את אלהים אשר עבדו אבותיכם... ואם את אלהי האמורי אשר אתם יושבים בארצם", אולם בחירותו ברורה: "ואנכי וביתי נעבד את ה'".

תשובת העם (ט"ז – י"ח):

"חלילה לנו מעזוב את ה'... כי ה' אלהינו הוא המעלה אותנו... ואשר עשה לעינינו... גם אנחנו נעבוד את ה' כי הוא אלהינו".

חיזוק המסקנה וברית הברית (י"ט – כ"ח):

* יהושע מציב בפני העם קושי: עבודת ה' היא לא פשוטה כי ה' אל קנא ואם עובדים לאלהי נכר יהיה עונשו של ה' רע וקשה.

לכך השיב העם בבטחון: "לא, כי את ה' נעבוד". * יהושע כורת עם העם ברית. העם מסירים את אלהי הנכר מקרבם ומבטיחים לעבוד את ה'. יהושע כותב את דברי הברית ומקים אבן גדולה לעדות "פן תכחשון באלהיכם".		
אחרית (כ"ט – ל"ג): * מות יהושע בגיל מאה ועשר שנים וקבורתו בנחלתו בתמנת סרח. * ישראל עבדו את ה' כל ימי יהושע והזקנים שהאריכו ימים אחריו. * קבורת עצמות יוסף בשכם. * מות אלעזר בן אהרן וקבורתו בגבעת פנחס בנו בהר אפרים.		
שאלות ותשובות שאלות פרק כד'		
1. שני נאומי יהושע	ציין שני הבדלים מרכזיים בין נאום יהושע לעם בפרק כ"ג לבין נאומו לעם בפרק כ"ד.	
2.	עייין ביהושע כ"א, א – טו. ציין שני חסדים שמזכיר יהושע שעשה ה' עם אבותינו לפני יציאת מצרים, וארבעה חסדים שמזכיר יהושע שעשה ה' לאחר יציאת מצרים.	
3. עפ"י שאלת בגרות	עייין בפסוקים א' – י"ח. א. ציין שני חסדים שמזכיר יהושע שעשה הקב"ה עם ישראל אחרי שעברו את הירדן. ב. היכן נזכרה הבטחת ה' "ושלחתי את הצרעה לפניך"? ג. אילו מסקנות מבקש יהושע שיסיקו ישראל מן הטובות האלה ומהי תגובת ישראל לדבריו?	
4. המעשים בשכם	ציין שלושה דברים שנעשו בשכם עפ"י פרק זה. עפ"י שאלת בגרות	
5. עפ"י שאלת בגרות	ציין מקרים נוספים בספר יהושע בהם הוקמו אבנים לצורך זיכרון לדורות.	
שאלות ותשובות שאלות כלליות		
	שאלה	תשובה
1. עפ"י שאלת בגרות	מי אמר את הדברים שלפניך ובאיזה הקשר הם נאמרו (כתוב שורה אחת לכל סעיף): א. "אל אלקים ה' אל אלקים ה'" ב. "הוציאי האנשים הבאים אליך" ג. "הלנו אתה אם לצרינו" ד. "וכזאת וכזאת עשיתי" ה. "מה המעל הזה אשר מעלתם" ו. "מדוע נתת לי נחלה גורל אחד וחבל אחד" ז. "ונירא מאד לנפשותינו מפניכם"	א. דברי שניים וחצי השבטים בתגובה לתוכחת המשלחת אליהם ובניסיון להסביר כי לא התכוונו לבנות מזבח לשם הקרבת קרבנות אלא רק כעדות להיותם חלק מעם ה'. ב. שליחי מלך יריחו דרשו מרחב שתוציא את המרגלים שבאו אליה (אך היא הטעתה אותם). ג. דברי יהושע ל"אדם" שעמד לנגדו ביריחו ולפני ששמע ממנו כי הוא שר צבא ה'. ד. עכן הודה בחטאו (בעניין הלקיחה מחרם יריחו) לאחר שנלכד ולאחר שיהושע בקש ממנו להתוודות. ה. שאלת פנחס בן אלעזר והנשיאים אל שניים וחצי השבטים לאחר ששמעו כי בנו מזבח בעבר הירדן ולפני שהבינו כי כוונתם הייתה שונה מזו שייחסו להם.

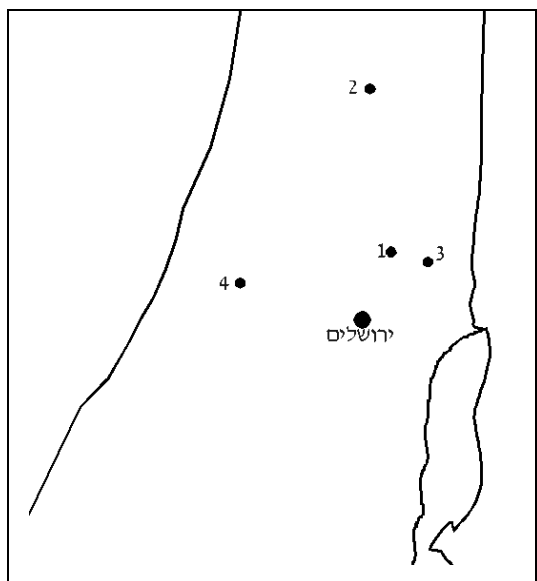
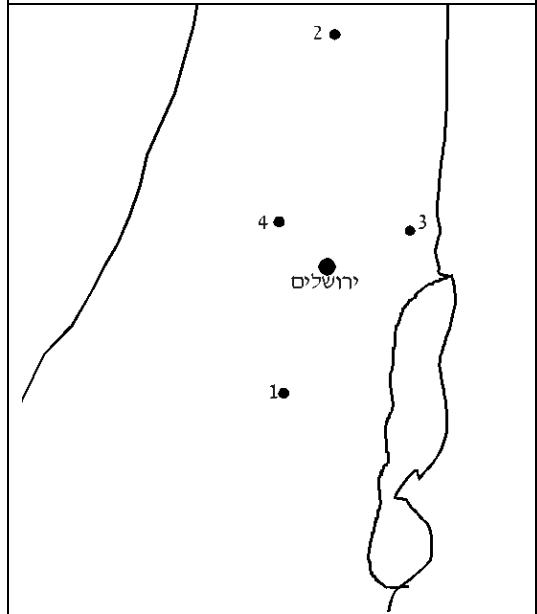
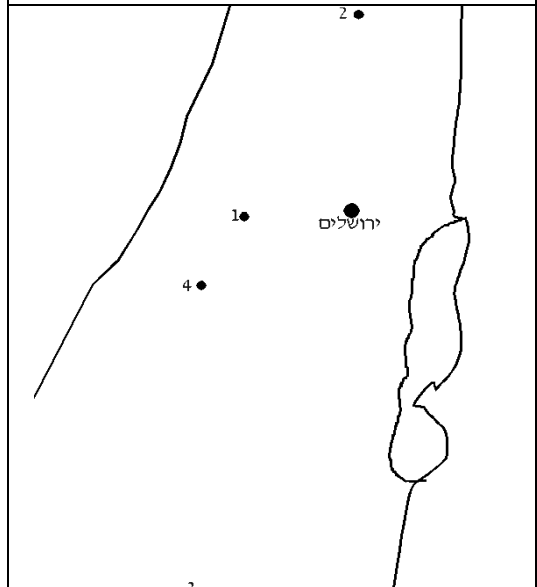
ו. בני יוסף טענו כלפי יהושע כי יש להם צורך בשטח רב יותר כי הם רבים. ז. הסברם של הגבעונים משנשאלו לסיבת התרמית.		
א. השוטרים לעם ישראל בהנחיותיהם לפני מעבר הירדן. ב. השבעת יהושע את העם לא לקחת מחרם העיר יריחו. ג. ה' אמר ליהושע לאחר ברית המילה בגלגל. ד. שניים וחצי השבטים בהסבירם לפנחס בן אלעזר ולנשיאים מדוע בנו מזבח בעבה"י המערבי. ה. רחב למרגלים כשהשביעה אותם להציל אותה ואת משפחתה. ו. יהושע לשבעת השבטים שעדיין לא קבלו נחלה. ז. ה' אמר ליהושע שנפל על פניו לאחר הכישלון במלחמת העי הראשונה.	2. מי אמר את הדברים שלפניך ובאיזה הקשר הם נאמרו (כתוב שורה אחת לכל סעיף): א. "אך רחוק יהיה ביניכם ובינו אלפים אמה" ב. "בבכורו ייסדנה ובצעירו יצב דלתיה" ג. "היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם" ד. "ואם לא מדאגה מדבר עשינו את זאת" ה. ונתתם לי אות אמת" ו. "לכו והתהלכו בארץ וכתבו אותה" ז. "למה זה אתה נופל על פניך"	עפ"י שאלת בגרות
א. העי ב. שכס ג. בגלגל ד. קריית ספר ה. שילה	3. כתוב באיזה מקום אירע כל אחד מהאירועים שלפניך: א. נצחון מוחץ בעזרת שימת מארב. ב. נאום יהושע לעם לפני מותו. ג. ברית מילה לישראל לאחר היכנסם לארץ. ד. הכיבוש שבזכותו קבל עתניאל בן קנז את עכסה בת כלב לאשה. ה. חלוקת הארץ לשבעה השבטים הנותרים.	עפ"י שאלת בגרות
א. 1. מעבר הירדן 2. הקרבת קרבן פסח 3. בקשת בנות צלפחד מיהושע 4. בניית המזבח בעבה"י המזרחי. ב. 1. בניית המזבח ע"י יהושע בהר עיבל. 2. כריתת הברית בין ישראל לגבעונים. 3. נס "שמש בגבעון דום". 4. מתן ערים ללויים בתוך נחלות ישראל. ג. 1. מעבר הירדן 2. הקרבת קרבן הפסח 3. בקשת בנות צלפחד מיהושע. ד. 1. כריתת הברית בין ישראל לגבעונים. 2. מתן ערים ללויים בתוך נחלות ישראל. 3. נס "שמש בגבעון דום". 4. בניית המזבח ע"י יהושע בהר עיבל.	4. לפניך רשימת אירועים מספר יהושע. סמן האירועים לפי סדר התרחשותם ומספר אותם מהמוקדם למאוחר ביותר: א. * בניית המזבח בעבר הירדן המזרחי * הקרבת קרבן הפסח * מעבר הירדן * בקשת בנות צלפחד מיהושע. ב. * כריתת הברית בין ישראל לגבעונים. * מתן ערים ללויים בתוך נחלות ישראל. * נס "שמש בגבעון דום" * בניית המזבח ע"י יהושע בהר עיבל.	עפ"י שאלת בגרות
א. עמד בראש המשלחת לשניים וחצי השבטים לאחר בניית המזבח. ב. היה מהאנשים שהנחילו לישראל את הארץ (יחד עם יהושע וראשי אבות המטות). ג. נזכרים בקשר להיותם חלק מהארץ הנשארת (פרק י"ג). ד. נזכר בנאומו של יהושע בשכם לפני מותו בהקשר למקום מוצאו של אברהם אבינו. ה. חלק מהשלל שלקח עכן מהעיר יריחו. ו. שימשו בנס נפילת חומת יריחו. ז. חלק מנס כיבוש הארץ: "ואשלח לפניכם את הצרעה ותגרש אותם מפניכם"... - כ"ד, יב. ח. שם מל יהושע את קני ישראל לאחר הכניסה לארץ. ט. נחלתו של יהושע בן נון (ולאחר מכן המקום בו נקבר).	5. כתוב בקצרה הקשר אחד בו נזכרו האישים, המקומות או המושגים הבאים: א. פנחס בן אלעזר ב. אלעזר בן פנחס ג. חמשת סרני פלשתים ד. תרח ה. אדרת שנער ו. שופרות היובלים ז. צירעה ח. גבעת הערלות ט. תמנת סרח	עפ"י שאלת בגרות

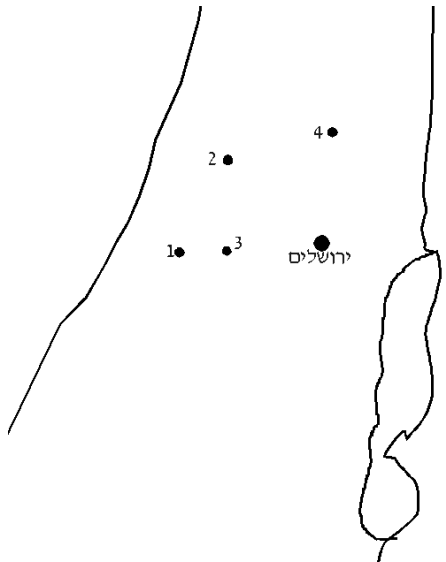
<u>שלב ההכנות:</u> * האכילה מעבור הארץ * פגישת יהושע עם שר צבא ה'. <u>שלב הכיבוש:</u> * לקיחת עכן מהחרם (לאחר המלחמה ביריחו). * נפילת אבני ברד גדולות מן השמים (במלחמה במלכי האמורי שיצאו להילחם בגבעון). * הטיית ידו של יהושע האוחזת בכידון (במלחמת העי). <u>שלב ההתנחלות:</u> * בקשת כלב בן יפונה לכיבוש חברון * בקשתם של בני יוסף לשטח רב יותר. <u>לאחר הכיבוש וההתנחלות:</u> * הבדלת ערי מקלט * נאום (נאומי) יהושע לעם	6. עפ"י שאלת בגרות שייך את האירועים הבאים לארבעת השלבים המתוארים בספר יהושע: 1. ההכנות למעבר הירדן, המעבר עצמו וההכנות לכיבוש 2. כיבוש הארץ 3. חלוקתה לנחלות 4. לאחר הכיבוש והחלוקה: * בקשתם של בני יוסף לשטח רב יותר * נפילת אבני ברד גדולות מן השמים * בקשת כלב בן יפונה לכיבוש חברון * הבדלת ערי מקלט * הטיית ידו של יהושע האוחזת בכידון * פגישת יהושע עם שר צבא ה' * לקיחת עכן מהחרם * נאום יהושע לעם * האכילה מעבור הארץ	
---	---	--

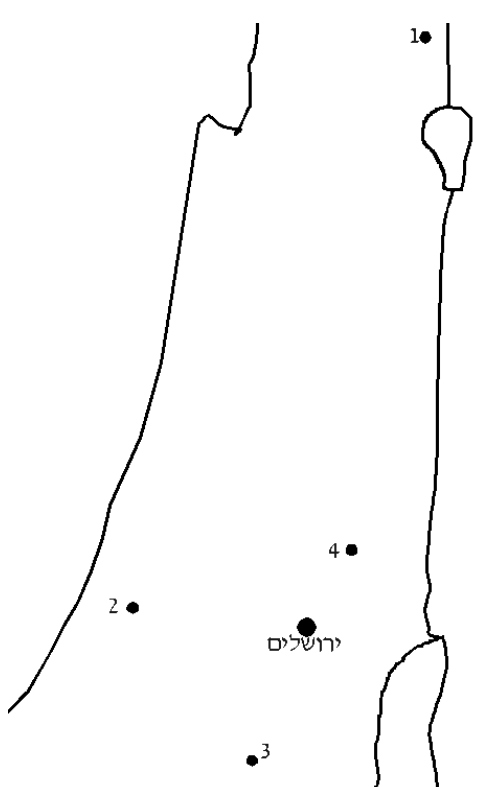
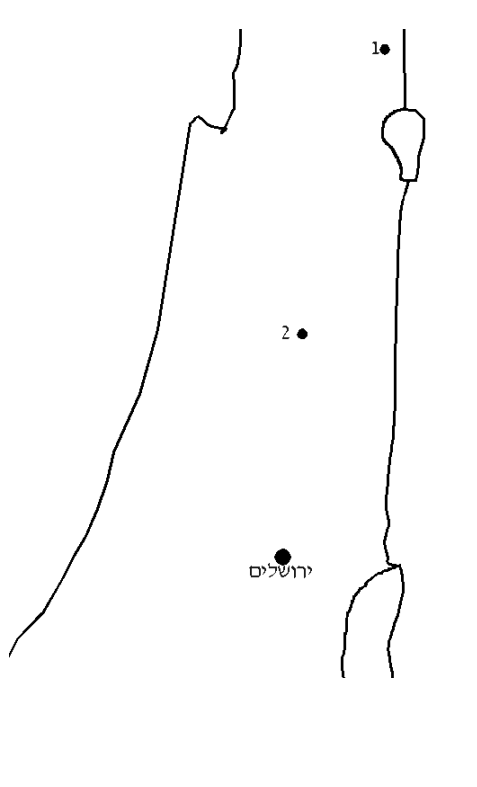
מפות

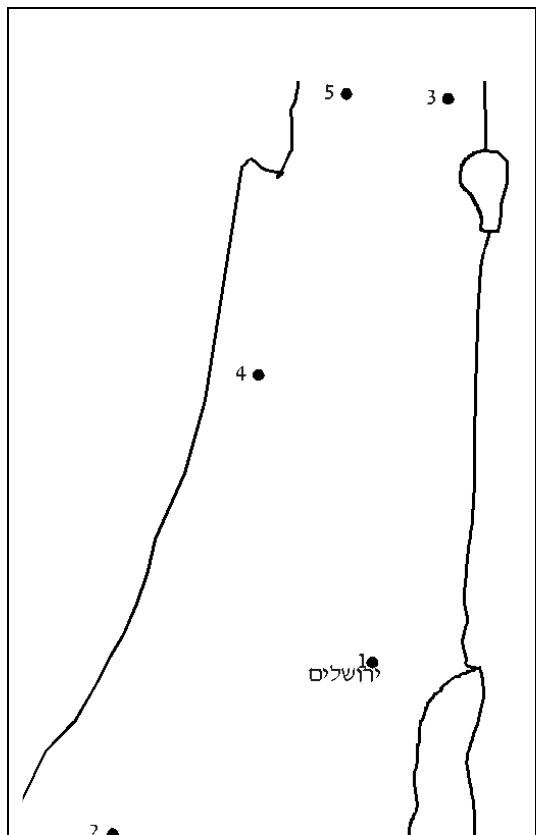
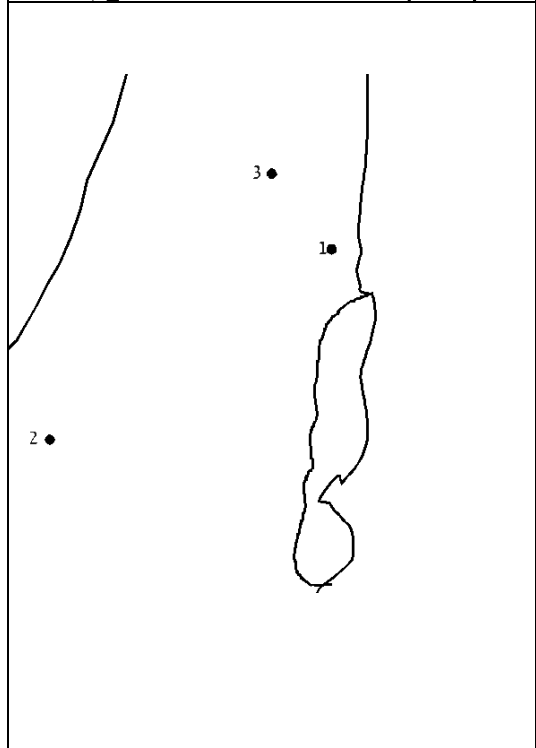
ראה חוברת מפות

שאלה	תשובה	מפה
1. לפני מעבר הירדן ולאחריו	א. 1. שיטים 2. גלגל 3. יריחו ב. 1. *הקמת האבנים לזכרון מעבר הירדן. * ברית המילה למי שנולדו במדבר. * חגיגת הפסח, אכילה מעבור הארץ והפסקת המן. 2. ט, ו: "ויושבי גבעון... וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגל"... י, ו-ז: "וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגל... ויעל יהושע מן הגלגל הוא וכל עם המלחמה עמו"... י, טו: "וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגל"... י"ד, ו: "ויגשו בני יהודה אל יהושע בגלגל"...	
2. נסים בכיבוש הארץ	א. יריחו - מספר 3 במפה. עי - מספר 1 במפה. מורד בית חורון - מספר 2 במפה. עמק אילון - מספר 4 במפה. ב. 1. יריחו - נפילת החומות לאחר התקיעה והתרועה בשופרות. העי - הנצחון היה בשילוב העשייה של יהושע והטיית הכידון לכיוון העי, כפי שה' אמר לו. מורד בית חורון - ה' הפיל אבנים גדולות מן השמים על חמשת מלכי האמורי ואנשיהם. עמק אילון - נס "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון" במהלך המלחמה במלכי האמורי. 2. יהושע פגש ביריחו במלאך שאמר לו "של נעלך מעל רגלך" וגו' (ה', יג-טו). 3. ישראל לא הצליחו לכבוש את העי בפעם הראשונה ולא ידעו מדוע עד שהתברר שהיה זה בגלל חטא עכן שמעל בחרם יריחו. עכן הומת והוקם עליו גל אבנים. לאחר מכן עלו ישראל שוב להלחם בעי והצליחו.	

	א. 1. עי 2. הר עיבל 3. יריחו ב. 1. יהושע בנה מזבח מאבנים שלמות "אשר לא הניף עליהן ברזל" (הציווי: שמות כ', כב). יהושע כתב על האבנים את משנה תורת משה והקריא את ספר התורה באזני כל העם. בפרק ח' עצמו נכתב שבעשותו כן עשה יהושע ככל אשר צוהו משה: "לא היה דבר מכל אשר ציוה משה אשר לא קרא יהושע נגד כל קהל ישראל" וגו'. 2. ארון הברית נזכר במעבר הירדן (יהושע פרק ג'), במהלכו נשאו הכהנים את ארון ברית ה' ועברו לפני העם.	עיינ ביהושע פרק ח'. במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הנזכרים בפרק זה: יריחו, עי, הר עיבל. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. ציין שתי מצוות שקיים יהושע במזבח שבנה בהר עיבל. 2. ציין אירוע נוסף בו נזכר ארון הברית בספר יהושע.	3. מלחמת העי והמזבח בהר עיבל ע"פ שאלת בגרות
	א. גלגל - מספר 3 במפה. גבעון - מספר 4 במפה. חברון - מספר 1 במפה. ב. מלכי האמורי התאספו להלחם בגבעונים משלוש סיבות: 1. העובדה שעיר גדולה כמוהם השלימה עם ישראל היתה יכולה להוות פתח לערים אחרות להשלים עם ישראל והם רצו להרתיע ערים אחרות מלעשות זאת. 2. היוזמה למלחמה היתה של אדני-צדק מלך ירושלים מפני שלאחר השלמת גבעון עם ישראל התקרבו ישראל במידה רבה לירושלים. 3. מלכי האמורי לא רצו להלחם ישירות מול ישראל, שעל כמה מנצחונותיהם כבר שמעו, ובחרו להלחם בגבעונים. ישראל נענו לבקשת הגבעונים בשל הברית שנכרתה ביניהם, אשר בה הפכו הגבעונים לבני חסותם.	לפניך רשימת שמות של מקומות הקשורים למלחמת ישראל במלכי האמורי יושבי ההר בתקופת יהושע (פרק י'): גלגל, גבעון, חברון. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. מדוע התאספו מלכי האמורי להלחם בגבעונים ומדוע נענו בני ישראל לבקשת הגבעונים לבוא לעזרתם?	4. מלחמת ישראל במלכי האמורי
	א. 1. עזקה 3. קדש ברנע 4. לכיש ב. יהושע נלחם בלכיש כחלק ממלחמתו במלכי הדרום, שהיוותה את המשכה של הלחימה במלכי האמורי. מלך גזר עלה לעזור ללכיש ולכן נלחם יהושע גם בו.	עיינ ביהושע פרק י'. במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הקשורים במלחמות יהושע: עזקה, לכיש, קדש ברנע. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. מה גרם ליהושע להלחם במלך לכיש ומה גרם לו להלחם במלך גזר?	5. מלחמת ישראל במלכי הדרום ע"פ שאלת בגרות

	א. עיין ביהושע פרק י"א. ב. מהי הדרך המיוחדת שבה ציוה ה' את יהושע לנהוג במלכי הצפון ורכבם? עיין בפסוקים ט"ז-כ'. כיצד מסביר הכתוב את העובדה שהעמים בכנען לא השלימו עם בני ישראל?	6. מלחמת יהושע במלכי הצפון ע"פ שאלת בגרות	
	א. 1. תמנת סרח. 3. בית שמש 1. תמנת סרח ב. 1. בית שמש נמצאת בנחלת יהודה. שילה נמצאת בנחלת אפרים. תמנת סרח נמצאת גם היא בנחלת אפרים. 2. נחלתו של שבט מנשה היתה צפונית יותר. 3. מצידו השני (צד צפון) גבל מנשה ביששכר. 4. תמנת סרח היתה נחלתו של יהושע בתוך נחלת שבט אפרים. יהושע קבל נחלה זו לאחר שסיימו ישראל לקבל את נחלותיהם (י"ט, מט-נ) ולאחר מותו נקבר שם (כ"ד, כט-ל).	7. נחלות יהודה ובני יוסף עיין ביהושע פרקים ט"ז-י"ז. במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הנמצאים בנחלות יהודה ובני יוסף: בית שמש, שילה, תמנת סרח. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. ציין איזו עיר לעיל נזכרת בנחלת איזה שבט (יהודה, בני יוסף [אפרים, מנשה]). 2. נחלתו של איזה שבט היתה צפונית יותר – של אפרים או של מנשה? 3. באיזה שבט גבל מנשה מצידו השני? 4. באיזה הקשר נזכר בספר יהושע המקום הנקרא תמנת סרח?	
	א. 1. שכם. 2. קדש נפתלי 3. קרית ארבע-חברון ב. 1. כלב בן יפונה קשור לחברון, שבה ביקר כשתרו את הארץ והובטחה לו לאחר חטא המרגלים והוא כבש אותה. ברק בן אבינעם היה מקדש נפתלי. ירבעם בן נבט בנה את שכם כעיר הבירה של ממלכתו. 2. קדש נזכרה כעיר מקלט וגם כעיר לויים. חברון נזכרה כעיר שכבש כלב בן יפונה, כעיר מקלט וכעיר לויים. שכם נזכרה כעיר מקלט, עיר לויים והעיר שבה כרת יהושע ברית לישראל.	8. ערי מקלט ע"פ שאלת בגרות עיין ביהושע פרק כ'. לפניך רשימת מקומות המשמשים ערי מקלט: קדש (נפתלי), שכם, קרית ארבע (חברון). א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. ציין לאיזה מהמקומות הנ"ל קשור כל אחד מהאישים הבאים וכיצד הוא קשור אליו: כלב בן יפונה, ברק בן אבינעם, ירבעם בן נבט. 2. ציין הקשר אחד נוסף שבו נזכרה העיר קדש בספר יהושע ושני הקשרים נוספים בהם נזכרו חברון ושכם.	

	א. 1. חצור 2. מקדה 4. עי ב. בתוך מערה במקדה נחבאו חמשת מלכי האמורי. יהושע ציוה לסגור את המערה ולהפקיד עליה שומרים עד שיסיימו להלחם ולאחר שסיימו חזרו לשם והרגו את חמשת המלכים. דבר זה נעשה במסגרת המלחמה שהתחילה בהגנת יהושע על הגבעונים מפני מלכי האמורי והמשיכה למלחמה במלכי הדרום.	במפה שלפניך רשומים מספרים המציינים מקומות שונים שכבש יהושע: העי, מקדה, חצור. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין אירוע אחד שארע במקדה וכתוב במסגרת איזה מסע כיבוש כבש יהושע עיר זו.	9. כיבוש יהושע ע"פ שאלת בגרות
	א. 1. מי מרום 2. הר עיבל ב. 1. הר עיבל - יהושע בנה מזבח. מי מרום - תחילת המלחמה במלכי הצפון. (רק אח"כ עברו לכבוש את חצור ואת שאר הערים). גלילות הירדן - שניים וחצי השבטים בנו מזבח. 2. יהושע כ"ב: שניים וחצי השבטים בנו מזבח בגלילות הירדן. פנחס בן אלעזר הכהן ועשרה נשיאים באו לדבר אתם על כך שבנו מזבח חלופי לזה שבארץ ישראל. שניים וחצי השבטים הסבירו שמטרתם היתה לבנות מזבח שיהווה עדות לכך שהם חלק מבני ישראל ולא לעולות וזבחים ודעתם של פנחס והנשיאים נחה.	במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות בהם אירעו אירועים לישראל בימי הכיבוש וההתנחלות ולאחריהם: הר עיבל, מי מרום, גלילות הירדן. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. ציין מהו האירוע שהתרחש בכל אחד מהמקומות הללו. 2. מי היו "יוצרי" האירוע בגלילות הירדן, מי הגיבו לו וכיצד נסתיים העניין? ציין מקור לדבריך.	10. אירועים בתקופת הכיבוש וההתנחלות ולאחריה

	א. 1. בנימין 2. שמעון 3. נפתלי 5. אשר ב. 1. העיר קדש נמצאה בנחלת נפתלי. 2. יריחו נמצאה בנחלת בנימין וע"פ שופטים פרק א' כינויה הוא עיר התמרים.	11. נחלות השבטים לפניך מספרים המציינים אזורים בהם שכנו נחלות השבטים שמעון, בנימין, נפתלי, אשר. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. בנחלת אילו מהשבטים לעיל נמצאת העיר קדש ששימשה אחת משש ערי מקלט? 2. בנחלת אילו מהשבטים לעיל נמצאת יריחו ומהו כינויה של עיר זו ע"פ שופטים פרק א'?	
	א: 1. גלגל 3. שילה. ב. 1. כלב בן יפונה פנה אל יהושע בגלגל. בנות צלפחד פנו אל יהושע ואל אלעזר הכהן בגלגל. בני יוסף פנו אל יהושע בגלגל. ראשי אבות הלויים פנו אל יהושע ואל אלעזר הכהן בשילה. 2. כלב בן יפונה פנה אל יהושע בעניין כיבוש חברון (כפי שהובטח לו לאחר חטא המרגלים). בנות צלפחד פנו בעניין הנחלה שהובטח להן לקבל בארץ. בני יוסף פנו אל יהושע בעניין גודל נחלתם. הם טענו שיש להם צורך בשטח רחב יותר כי הם רבים. יהושע אמר להם להכשיר לעצמם את שטח היער שבתחומם. הלויים פנו אל יהושע ואלעזר בעניין הערים שהם אמורים לקבל מנחלותיהם של בני ישראל.	12. במפה שלפניך נזכרים שלושה מספרים. שניים מהם מציינים מקומות שבהם באו אנשים מישראל בבקשות שונות אל יהושע: גלגל, שילה. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. ציין אדם אחד ושתי קבוצות שפנו אל יהושע בגלגל וקבוצה אחת שפנתה אל יהושע ואל אלעזר הכהן בשילה. 2. ציין בקצרה את הנושא בו פנה כל אחד מאנשים או מקבוצות אלה אל יהושע (ואל אלעזר). א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. 1. ציין אדם אחד ושתי קבוצות שפנו אל יהושע בגלגל וקבוצה אחת שפנתה אל יהושע ואל אלעזר הכהן בשילה. 2. ציין בקצרה את הנושא בו פנה כל אחד מאנשים או מקבוצות אלה אל יהושע (ואל אלעזר).	

תשובות לספר יהושע	
יהושע	תשובות פרק א'
1. א. ה' אומר ליהושע: 1. לעבור את הירדן עם כל העם כדי להיכנס לארץ. 2. ה' ילך לפני העם לכבוש את הארץ. 3. ה' יעמוד לימין יהושע בהנהגתו את העם כפי שהיה עם משה. 4. דרכו של יהושע תצליח רק אם ישמרו את מצוות התורה. ב. הביטוי החוזר הוא "חזק ואמץ". הביטוי נאמר בקשר ל: 1. תחילת הנהגתו ולקראת המעבר לארץ ישראל. 2. שמירת מצוות התורה. 3. שיהושע לא יחשוש – לא מן ההנהגה ולא מקבלת העם את הנהגתו (האם יקבלו את הנהגתו כפי שקבלו את הנהגת משה) ולא מן הצפוי בהתמודדות עם גויי הארץ. ג. יהושע פנה אל שוטרי העם כדי לומר להם שיבינו את העם לקראת מעבר הירדן, וכן פנה לבני ראובן, גד וחצי המנשה.	1
2. א. יש לארץ גבולות מסוימים מוגדרים, אך גבולות ארצם יהיו בסופו של דבר אלה שהם יתאמצו ויכבשו ("כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם נתתי") ולא גבולות שיבואו להם מעצמם. ב. שמות כ"ג, לא. במדבר ל"ד.	2
3. מן הפסוקים עולה כי העם קבל את הנהגת יהושע: א. שוטרי העם לא מערערים על דבריו. ב. בני ראובן, גד וחצי המנשה מבטיחים: "כל אשר צויתנו נעשה... ככל אשר שמענו אל משה כן נשמע אליך..." ג. גם בהמשך הספר עושים העם כדבריו ואינם מערערים על מנהיגותו.	3
4. א. פרק א' מתרחש בערבות מואב, שכן זהו המקום בו חנו בני ישראל לפני היכנסם לארץ (שם נערך המפקד ושם נאמרו להם דברים שונים לפני כניסתם לארץ, כמסופר בספר במדבר החל מפרק כ"ו). מקום חנייתם המדויק בערבות מואב היה בשטים (הנזכרת בבמדבר פרק כ"ה וכן נזכרת ביהושע פרק ב', כמקום ממנו נשלחו המרגלים ליריחו).	4
5. א. הבטחתם למשה נזכרה בבמדבר פרק ל"ב. ב. על בני ישראל נאמר "חמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים" – שמות י"ג, יח.	5
יהושע	תשובות פרק ב'
1. א. בהגדרת יהושע את מטרת השליחות נאמר רק כי עליהם "לראות את הארץ ואת יריחו" (א'), אולם עפ"י דבריהם בעת חזרתם ניתן להבין כי חלק עיקרי של השליחות היה לבדוק את מורל יושבי יריחו. על כך דיווחו המרגלים "כי נתן ה' בידנו את כל הארץ וגם נמוגו כל יושבי הארץ מפנינו" (כ"ד). ב. פסוקים ח' – י"א: רחב שמעה, כמו האחרים, על מעשי ה' בקריעת ים סוף ובנצחון ישראל על האמורי ועל עוג מלך הבשן והבינה שה' אתם והם ינצחו. יתכן גם שהדברים לעיל הביאוה לדרגה מסוימת של אמונה בה' ("כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת") ולכן הצילה את המרגלים. ג. יהושע ז', ב: יהושע שלח מרגלים לבדוק את העי.	1
2. א. במדבר: לכאורה נראה שה' יום את השליחות, אך מדברים פרק א' (נזכר בפירוש רש"י לבמדבר י"ג, ב) עולה שהעם יום את השליחות וה' הסכים לכך. מטרת השליחות הייתה לבדוק דברים שונים בארץ כגון, תבואתה, יושביה, חוזקם וחוזק עריהם וכו'. לשליחתם היה מודע כל העם. יהושע: יהושע יום את שליחת המרגלים, מטרת השליחות הייתה לבדוק את האזור ובמיוחד את יריחו ואת מורל יושביה. לשליחותם היה מודע רק יהושע. ב. שליחות המרגלים בספר במדבר נמשכה ארבעים יום ולא השיגה את מטרתה, שכן בני ישראל נבהלו ולא רצו לעלות לארץ כלל. בספר יהושע נמשכה השליחות שלושה ימים והשיגה את מטרתה, שכן בעקבותיה יצאו יהושע והעם לכבוש את יריחו. ג. תוצאות דיווחם של המרגלים בספר במדבר היו תלויות של ישראל, עונש מוות למרגלים (מלבד יהושע וכלב), הליכה במדבר ארבעים שנה ועונש מוות לכל הדור ההוא במשך שנות ההליכה במדבר. בספר יהושע התוצאה הייתה תחילת כיבוש הארץ.	2
	3

א. החסד שעשתה רחב עם המרגלים הוא הצלתם מפני אנשי מלך יריחו (ע"י הסתרתם בעליית הגג של ביתה, הכוונת אנשי מלך יריחו לכיוון ההפוך מזה שאליו הפנתה את המרגלים והצעתה להם להסתתר שם שלושה ימים כדי שלא ישיגו). החסד שבקשה רחב מהמרגלים הוא להחיות אותה ואת כל משפחתה וכל אשר להם. ב. התנאי שהציבו המרגלים לקיום בקשת רחב היה שתקשור תקוות חוט שני בחלון (כדי לסמן את ביתה) ותאסוף את כל בני משפחתה שברצונה להציל אליה הביתה. הם יהיו מחויבים להציל את מי שנמצא בבית, ומי שיהיה מחוץ לביתה לא יהיה באחריותם. כמו כן נאסר עליה להגיד את דבר השבועה לאנשים אחרים מיריחו שאינם מבית אביה ("ואם תגיד את דברנו זה והיינו נקיים משבועתך").	4 רחב: 1. הסתירה מידע מאנשי מלך יריחו, כי הבינה שישראל ינצחו בכל מקרה. 2. הסתירה מאנשי יריחו את דבר הצלתה והצלת משפחתה, כי כך התנו עמה המרגלים. הגבעונים (יהושע ט'): הסתירו את זהותם האמיתית מפני בני ישראל כי רצו שישראל יכרתו עמם ברית ולא יהרגו כפי שהם עושים עם כל יושבי הארץ. דוד (שמ"א כ"א): הסתיר מאחיל מלך את הסיבה האמיתית להגעתו אליו (בריחתו מפני שאול) ואמר כי הוא בא בדבר שליחות סודית של המלך. האשה התקועית (שמ"ב י"ד): האשה אמרה לדוד משל שאמור להביאו למסקנה בעניין יחסו כלפי אבשלום בנו. אם היתה מגלה את זהותה האמיתית לא היתה יכולה להעביר את המשל.
5 א. הגבעונים – יהושע ט', ט: "ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם ה' אלקיך כי שמענו שמעו ואת כל אשר עשה במצרים". ב. שמ"א ד', ח: הפלשתים מזכירים את מכות מצרים כשמגיע ארון ה' אל המחנה: "אוי לנו מי יצילנו מיד האלקים האדירים האלה, אלה הם האלקים המכים את מצרים בכל מכה במדבר". שמ"א ו', ו: שוב אזכור של הפלשתים את מכות מצרים, כדרך להפקת לקח לא להכביד את לבם ולהשיב את ארון ה' למקומו. ג. יהושע ה', א: מלכי האמורי ומלכי הכנעני שמעו שהוביש ה' את הירדן מפני בני ישראל "וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני בני ישראל". יהושע י', ב: אדני צדק מלך ירושלים ואנשיו שמעו על לכידת יריחו והעי ע"י יהושע וישראל ועל השלמת גבעון אתם וחששו מאד לצפוי לעירם.	יהושע תשובות פרק ג' 1 א. לפני מעבר הירדן נצטוו ישראל מפי הכהנים: 1. משיראו את ארון הברית נישא בידי הכהנים עליהם ללכת אחרי הארון. 2. לשמור על מרחק של אלפיים אמה בינם לבין הארון. מפי יהושע: 3. להתקדש (= להתכונן, ואולי אף להיטהר מטומאה). ב. ציוויים אלה נאמרו להם יום לפני המעבר: "ויהי מקצה שלושת ימים... כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות". ביהושע א', יא מסופר כי התכוננותם נמשכה שלושה ימים: "... הכינו לכם צדה כי בעוד שלושת ימים אתם עוברים את הירדן הזה". ג. שמות י"ט, י – טו: ישראל התכוננו לקראת מעמד הר סיני במשך שלושה ימים: "והיו נכונים ליום השלישי...". הציוויים שנצטוו בהם היו: לכבס שמלותם, לא לעלות בהר ולא לגעת בו ולא להתקרב אל אשה. ד. הביטוי המשותף הוא התקדשות: שמות י"ט, י, כב: "לך אל העם וקדשתם... וגם הכהנים... יתקדשו". יהושע ג', ה: "ויאמר יהושע אל העם התקדשו". 2 א. במדבר י', לג: "וארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלושת ימים לתור להם מנוחה". פרק י' בספר במדבר עוסק כולו בנסיעתם וחנייתם של ישראל במדבר (החצוצרות המורות להם מתי לנסוע, סדר הנסיעה וכו') וכחלק מכך מוזכר גם תפקיד ארון ה' בחניה ובנסיעה. ב. יהושע ו', ב – טו: הכהנים נשאו את ארון הברית סביב העיר יריחו ולפניו שבעה כהנים תוקעים בשבעה שופרות כחלק מכיבוש העיר יריחו. שמ"ב ו', ג: דוד העלה את ארון ה' לעיר דוד, אך בגלל מות עוזה נשאר הארון שלושה חדשים בבית עובד אדום הגת, ומשראה דוד כי ברך ה' את בית עובד העלהו לעיר דוד.

	מל"א ב', כו: שלמה מלא את מצוות דוד אביו אליו לפני מותו להמית כמה אנשים בשל מעשיהם בעבר ובשל היותם מכשול למלכות שלמה בעתיד. לגבי אביתר הכהן לא ציווה דוד, אך שלמה ראה שגם הוא מכשול למלכותו וגירשו מהיות כהן, אך לא הרגו כי נשא את ארון ה' לפני דוד. ג. שמות ל"ד, י': "ויאמר הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה'..." דברי ה' אלה נאמרו למשה לאחר פסילת הלוחות השניים ולאחר שאמר לו את שלוש עשרה מידות הרחמים, ועל סמך זאת בקש משה כי ה' ילך בקרבם מפני שלמרות היותם עם קשה עורף ה' יכול לסלוח להם.	
3	א. מטרות נס הובשת הירדן היו: 1. העם יראה את גדולת יהושע וידע כי ה' יהיה עם יהושע כאשר היה עם משה. 2. העם ידע כי ה' בקרבם וכי יוריש את העמים מפניהם. ב. הובשת הירדן שימשה גם לגרימת פחד הגויים מפני ה' וישראל (ובכך יקל על ישראל לכבשם): "למען דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי חזקה היא... ויהי כשמוע כל מלכי האמורים... וכל מלכי הכנענים... את אשר הוביש ה' את מי הירדן... וימס לבבם..." וליראת ישראל מפני ה'. ג. יהושע א', ה: כאשר הייתי עם משה אהיה עמך לא ארפך ולא אעזבך. במדבר כ"ז, יח-כ: "...וסמכת את ירך עליו... ונתתה מהוודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל".	
4	א. מטרת הציווי לקחת איש אחד מכל שבט מתפרשת בפרק ד': תפקידם לעבור לפני ארון ה' אל תוך הירדן ולהרים כל אחד אבן אחת, שאותם יקימו לגלעד זכרון אחרי עברם את הירדן. ב. ישראל חצו את ים סוף בכ"א ניסן, שביעי של פסח, (רש"י לשמות י"ד, ה: ... כיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו (פקידי פרעה) שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי (מכילתא), ובחמישי ובששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים (פ"ק דסוטה). בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי). את הירדן עברו ישראל ב' ניסן ("והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש הראשון" ... ד', יט), בעונת הקציר, כשהירדן מלא על גדותיו ("והירדן מלא על כל גדותיו כל ימי קציר" - ג', טו).	
5	המים בקריעת ים סוף נעמדו משני כיוונים ויצרו יבשה באמצע: "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם" (שמות י"ד, כב) ואילו במעבר הירדן נעמדו המים מצד אחד: "ויעמדו המים... קמו נד אחד" ... (יהושע ג', טז). הביטוי המשותף הוא הפיכת הים לחרבה. שמות י"ד, כא: "וישם את הים לחרבה ויבקעו המים". יהושע ג', יז: "וכל ישראל עוברים בחרבה". ב. 1. לקריעת ים סוף קדמו פחד ובהלה ואילו למעבר הירדן קדמו הכנה מסודרת ורגיעה. 2. מטרת קריעת ים סוף הייתה הצלה מהמצרים ומטרת מעבר ירדן הייתה כניסה לארץ ישראל. 3. בסוף מעבר ים סוף אמרו ישראל שירת תודה. בסוף מעבר הירדן הקימו גל אבנים כפי שהצטוו. 4. ים סוף יבש ע"י הרמת משה את מטהו על הים. הירדן יבש ע"י שימת כפות רגלי הכהנים במים. נקודות דמיון: 1. בשני המקרים עמדו המים ויצרו יבשה כדי שיוכלו ישראל לעבור. 2. בשני המקרים עשה הדבר רושם רב על הגויים וגרם לפחדם מפני ישראל. 3. בשני המקרים הוביל הדבר לראיית ישראל את גדולתו של המנהיג: "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות י"ד, לא). "ביום ההוא גדל ה' את יהושע בעיני כל ישראל ויראו אותו כאשר יראו את משה כל ימי חייו" (יהושע ד', יד).	
יהושע		תשובות פרק ד'
1	א. פרק ג' מסיים בתום מעבר בני ישראל את הירדן ואילו פרק ד' חוזר לספר על הציווי שכבר נזכר בג', יב (לקחת שתים עשרה אבנים מן הירדן), על קיום הציווי ושוב חוזר לספר על תום המעבר (ד', יא). ב. מצבה אחת הוקמה ע"י ישראל בגלגל מן האבנים שלקחו נציגי השבטים ומצבה שניה הקים יהושע בתוך הירדן עצמו (ד', ט). מטרת מצבת האבנים בגלגל הייתה למען תהיה לזיכרון לדורות וכאשר ישאלו הבנים על המצבה יספרו להם אבותיהם על נס מעבר הירדן.	
2	א. בפרק ד' מסופר על הקמת מצבת אבנים בגלגל לזיכרון לדורות הבאים על נס הובשת הירדן. בפרק כ"ב מסופר על שבטי ראובן, גד וחצי המנשה כי בנו מזבח בעבר הירדן המזרחי כדי שידעו הדורות הבאים כי גם הם חלק מעם ישראל למרות היותם מעברו השני של הירדן. ב. המעשה של שבטי ראובן, גד וחצי המנשה עורר מחלוקת מפני שהשבטים האחרים חשבו כי מטרתם הייתה לבנות מזבח חלופי לזה שבארץ ישראל (עבה"י המערבי), אולם משהסבירו שלא זו הייתה מטרתם - נרגעו הרוחות.	
3		

	בני ראובן, גד וחצי המנשה נזכרו בהקשר לכך שמיד עם כניסתם לארץ עברו חמושים לפני בני ישראל לכבוש את הארץ, כפי שהבטיחו למשה וכפי שחזרו והבטיחו ליהושע (א', טז). ביהושע פרק כ"ב נאמר כי השלימו את משימתם ("אז יקרא יהושע... ויאמר אליהם אתם שמרתם את כל אשר צוה אתכם משה... ועתה פנו ולכו לכם לאהליכם")...	
4	א. על ישראל לומר לבניהם כי ה' הוביש את מי הירדן מפני ישראל עד שעברוהו כולם, וכן עשה לישראל על ים סוף. ב. שמות י"ב, כו-כו: <u>עשיית קרבן פסח לדורות</u> "כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם. ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח עת בתי בני ישראל במצרים"... שמות י"ג, ח: <u>ישראל חוגגים את הפסח שבעה ימים, משביתים חמץ ואוכלים מצות לזכרון לבנים</u>: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים". שמות י"ג, יד: <u>ישראל נצטוו על פטר בכור</u> - "והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת, ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים"... שמות י"ג, טז: <u>ישראל נצטוו על תפילין של ראש ושל יד</u> "לאות... כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים".	
	יהושע תשובות פרק ה'	
1	הליכת ישראל במדבר ארבעים שנה נזכרת בספר יהושע כדי לציין כי היה דור שלם שנולד במדבר ולא היה נמול, וכדי לתת תזכורת לכך שהתעכבו במדבר ארבעים שנה כי לא שמעו בקול ה'. בספר במדבר הזכיר משה את הליכתם במדבר ארבעים שנה כי חשב שבקשתם של בני ראובן, גד וחצי המנשה תוביל להשבת לב העם אחור כפי שהיה בחטא המרגלים.	
2	א. היה צורך למול את בני ישראל כי היה זה דור חדש שנולד במדבר והם לא נימולו (כפי שנימולו אבותם במצרים). היה חשוב לעשות זאת מיד עכשיו, כי הם עברו את הירדן ב' ניסן ומי שאינו נימול אינו יכול להקריב את הפסח, כך שהיה עליהם למול, להחלים ולהקריב את הפסח ב"ד ניסן. ב. יהושע לא היה צריך למול את בני ישראל שהיו עתה בין גיל ארבעים לשישים, שהם אותם יוצאי מצרים בני עשרים שנה ומטה, שלא נדונו למוות במדבר והיו עתה נימולים עוד מהיותם במצרים. ג. שמות י"ב, מג-מ"ט: "כל בן נכר לא יאכיל בו... ומלתה אותו אז יאכל בו... וכי יגור אתך גר... המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו... וכל ערל לא יאכל בו". ד. הכתוב מציין כי אכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח כי ביום זה נפסקה ירידת המן וזהו התאריך (ט"ז ניסן - "ממחרת הפסח") בו עברו ישראל לאכילה בדרך הטבעית מתבואת הארץ ולא בדרך הנסית.	
3	שמות ט"ז: תחילת ירידת המן לבני ישראל. שמות ט"ז, לה: מסופר על העתיד כי בני ישראל הפסיקו לאכול מהמן בהגיעם לארץ ישראל.	
4	חלקו הראשון של פרק ה' - ברית המילה והפסח - מתרחש בגלגל. מקור השם הוא בברית המילה: "היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם, ויקרא שם המקום ההוא גלגל" (ט'). ב. פגישת יהושע עם שר צבא ה' מתרחשת ביריחו (למעשה - באזור יריחו, שכן העיר עצמה "סוגרת ומסוגרת" ועדיין לא כבשה). יהושע חשב בהתחלה שהוא רואה לפניו אדם, אך מששאל "הלנו אתה אם לצרינו" נענה כי הוא שר צבא ה'.	
5	דומה: 1. למשה ויהושע נאמר להוריד נעלם (או נעליהם) מפני קדושת המקום. 2. לשניהם באה התגלות זו בתחילת מנהיגותם (משה) או בשלב ראשוני של הנהגתם (יהושע). שונה: 1. משה נתבקש להוריד את שתי נעליו ("נעליך") ויהושע נתבקש להוריד נעל אחת ("נעלך"). 2. ההתגלות למשה הייתה ע"י ה' והתגלות ליהושע ע"י מלאך ה'. 3. ההתגלות למשה הייתה בחורב והתגלות ליהושע הייתה ביריחו. 4. להתגלות למשה קדם מראה מיוחד שמשך אותו לשם (הסנה שאיננו אכל).	
	יהושע תשובות פרק ו'	
1	א. בני ישראל נצטוו להקיף את העיר יריחו בסך הכל שלוש עשרה פעמים: פעם אחת בכל אחד מששה הימים הראשונים ושבע פעמים ביום השביעי. ציווי זה קיים מוקדם בבוקר: "וישכם יהושע בבוקר וישאו הכהנים את ארון ה'" (י"ב). "ויהי ביום השביעי וישכימו כעלות השחר ויסובו את העיר" (ט"ז). ב. רק לאחר ההקפה השביעית ביום השביעי אמר יהושע לעם להריע גם הם: "ויהי בפעם השביעית... ויאמר יהושע אל העם הריעו כי נתן ה' לכם את העיר" (ט"ז).	
2	א. במדבר י', א-י: לתקיעה או תרועה בחצוצרות היו מספר תפקידים כגון "למקרא העדה ולמסע את המחנות" ועוד. הכהנים הם התוקעים: "ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות". מלחמה היא אחד המצבים בהם משתמשים בחצוצרות: "וכי תבוא מלחמה	

	בארצכם... והרעותם בחצוצרות". המטרה: "זונחרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאויביכם". ב. שמות י"ט, יג: "במשוך היובל המה יעלו בהר". (רש"י: כשימשוך היובל קול ארוך הוא סימן סילוק שכינה והפסקת הקול וכיון שאסתלק הם רשאים לעלות).
3	א. ההוראות שנתן יהושע לעם הן: 1. כל החרם מן העיר הוא לה'. 2. אין לקחת מן החרם לעצמם. 3. יש להחיות רק את רחב וכל אשר אתה בבית כפי שהבטיחו לה המרגלים. לאחר כיבוש העיר השביע יהושע את העם כי אין לבנות את העיר, וארור האיש אשר יעשה זאת. ב. הוראות יהושע להציל את רחב ואשר אתה בבית ולתת החרם לה' – קוימו, אך איסור המעל בחרם ולקחת ממנו לעצמם הופר ע"י עכן בן כרמי.
4	החלוק הם שנים וחצי השבטים. כך נקראו ע"י משה כשנתן את הסכמתו לבקשתם ("אם תחלצו לפני ה' למלחמה. ועבר לכם כל חלוק את הירדן" וגו' – במדבר ל"ב, כ – כא) וכך נקראו מיד עם כניסתם לארץ: "ויעברו... חמושים לפני בני ישראל... כארבעים אלף חלוצי הצבא... יהושע ד', יג).
5	א. כיבוש יריחו נעשה בדרך נסית. אף ההשפעה הטבעית האפשרית של התרועה בשופרות היא פסיכולוגית – מורלית. בעי לעומת זאת ננקטו אמצעים צבאיים: ריגול העי כדי לדעת כמה חיילים יש לשלוח במלחמה הראשונה, חלוקת הצבא לקבוצות, מארב והטעיית האויב בשניה. האלמנט הנסי במלחמת העי היה נטיית יהושע בכידון שבידו לעבר העי, כדבר ה', עד תום כיבושה. ב. דין השלל שנתפס ביריחו היה להינתן כולו לה'. את השלל שנתפס בעי הותר לישראל לקחת.
6	א. המרגלים עצמם הם אלה שקיימו הבטחתם לרחב: "ויבואו הנערים המרגלים ויציאו את רחב... ואת כל אשר לה... ויניחום מחוץ למחנה ישראל". גורלה של רחב: "ותשב בקרב ישראל עד היום הזה" (כ"ה). ב. כינוייהם של המרגלים: 1. מלאכים (י"ז, כ"ה). 2. שנים האנשים המרגלים (כ"ב). 3. הנערים המרגלים (כ"ג).
יהושע תשובות פרק ז'	
1	א. הצעת המרגלים שנשלחו לעי הייתה שמספיק כוח של כאלפיים עד שלושת אלפים איש כדי לנצח את העי "כי מעטים המה". ב. סיבת הכישלון לא הייתה נעוצה בהצעתם, אלא בחטא הלקיחה מהחרם: "ויאמר ה'... חטא ישראל... וגם לקחו מן החרם... ולא יוכלו בני ישראל לקום לפני אויביהם" (י" – י"ב). ג. תגובת העם הייתה פחד: "וימס לבב העם" וגו'. יהושע נפל ארצה לפני ארון ה' עד הערב יחד עם זקני ישראל, והוא והזקנים העלו עפר על ראשם. לאחר מכן התפלל יהושע לה'.
2	א. יהושע קורע שמלותיו ונופל על פניו ארצה (ו') ומשה ואהרן נופלים על פניהם בשמעם דברי העם, ויהושע וכלב קורעים בגדיהם (במדבר י"ד, ה – ו). יהושע אומר שהתבוסה יכולה להביא להעלאת בטחון הגויים ולהצלחתם "ומה תעשה לשמך הגדול" (ט') ומשה אומר שאם ימית ה' את כל העם יאמרו הגויים "מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ... ועתה יגדל נא כח ה'..." (שם, טו – יז). ב. משה ידע בדיוק על מה הוא מתפלל. הוא ידע מה החטא (חטא העגל) ומה רצה ה' לעשות כדי להענישם. לכן הוא מבקש את סליחת ה' לעם בנימוק שהגויים לא יפרשו בצורה לא נכונה את מעשה ה' ובנימוק של זכירת ברית אבות. יהושע לא ידע מה גרם לכישלון, הוא לא היה מודע לחטא ולכן גם לא הזכיר בתפילתו בקשת סליחה, אלא התמקד בחשיבות של ניצחון על גויי הארץ לצורך המשך כיבוש הארץ ולמען שמו הגדול של ה'.
3	א. ג', ה: על העם להתקדש (להיות מזומנים, טהורים פיסית) כדי להיות מוכנים למעבר הירדן. ז', יג: על העם להתקדש (במשמעות הנ"ל) כדי להיות מוכנים ליקרב לפני משפט ה' בנוגע לחרם. ב. הבאת עכן על עונשו היוותה הסרת חטא החרם מעל ישראל ובכך שב חרון אפו של ה'.
4	א. יהושע נצטוו לקרב את ישראל למשפט לפני ה' לפי שבטים. השבט שילכד (ע"י אורים ותומים או ע"י גורל עפ"י ה') יקרב למשפחותיו ואז תלכד המשפחה (המורחבת, לפי ראש בית אב). המשפחה תקרב ואז תלכד המשפחה המסוימת מתוכה, ולבסוף יקרב גברי המשפחה וילכד החוטא בחרם. משנלכד עכן אמר לו יהושע להתוודות על מעשהו. ב. החטא שרצה שאול לגלות לא היה ברור לו עצמו, הוא רק ידע שה' לא ענהו באורים ותומים כששאל אם לרדת אחר פלשתים ובקש לדעת "במה הייתה החטאת הזאת היום". לאחר ששאלו העמיד את כל העם בצד אחד ואת עצמו ויונתן בצד אחר נלכד יונתן. שאול שאלו מה עשה, ויונתן השיב שטעם מהדבש למרות השבועה שהשביע (שאול) את העם לא לאכול דבר. אי הידיעה בדבר השבועה שהשביע אביו את העם לא הצילה את יונתן, אך יונתן ניצל בכל זאת כי העם פדה אותו בזכות הישועה שהביא במלחמה נגד הפלשתים.

5	חטא עכן נזכר שוב ביהושע כ"ב, כשמשלחת של נשיאי ישראל בראשות פנחס בן אלעזר הכהן באה אל שבטי ראובן, גד וחצי המנשה בכעס על שבנו מזבח בעבר הירדן. בתוך כך הזכירו את עוון פעור שגרם לעונש לכל העם ואת חטא עכן שהביא לעונש לכל העם, כי חששו שגם עתה יענשו כל ישראל במה שנראה היה להם כעוון של שניים וחצי השבטים. בפסוקים שונים נאמר על חטא הלקיחה מהחרם כי החטא הוא של ישראל, למרות שרק אדם אחד עשה זאת. דבר זה מלמד על הערבות ההדדית הקיימת בישראל: ז, א: "וימעלו בני ישראל מעל בחרם, ויקח עכן..." ז, י- יב: "ויאמר ה'... חטא ישראל וגם עברו את בריתי... וגם לקחו מן החרם... ולא יוכלו בני ישראל לקום לפני אויביהם... אם לא תשמידו החרם מקרבכם".
	יהושע תשובות פרק ח'
1	א. המארב היה ביוזמת ה': "ויאמר ה'... ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה... שים לך אורב לעיר מאחריה". (רק לאחר מכן מסופר על פעולות יהושע בעקבות דברי ה'). ב. התכסיסים הנוספים היו: 1. גורם ההפתעה: האנשים עלו לעבר העי בלילה. 2. שימוש בגורם ההטעיה: העמדת פנים שהם נסוגים, כשבזמן שאנשי העי ירדפו אחריהם יבואו האורבים מכיוון שני ויתקפו את העיר. ג. יהושע שינה עתה מעצת מרגלי העי בכך, ששלח שלושים אלף חיילים, מספר הגדול פי עשר ממה שיעצו הם בתחילה.
2	א. הגורמים הנסיים שעזרו לישראל במלחמתם בעי היו: הטיית ידו של יהושע האוחזת בכידון כלפי העי עפ"י דבר ה' (י"ח) עד תום כל שלבי המלחמה (כ"ו), וכן העובדה שאנשי העי יצאו כולם מתוך העיר להלחם בישראל, לא חשבו להשאיר לוחמים גם בתוך העיר והשאירו את העיר פתוחה. ב. קבוצת החיילים הבורחים הפכה לקבוצה רודפת לאחר שהעי נלכדה ונשרפה ולא היה ללוחמים לאן לחזור. אנשי העי מצאו עצמם בתווך בין המארב שלכד את העיר לבין קבוצה זו, ללא יכולת לנוס.
3	יהושע נצטווה להטות ידו האוחזת בכידון לעבר העי. פעולה זו "עוררה" את נס הניצחון במלחמה. בשמות י"ד ה' אמר למשה להטות את ידו האוחזת במטה על הים ופעולה זו "הביאה" את הנס. בשמות י"ז אמר ה' למשה להרים ידיו ובכך "בא" הנס.
4	את העי שרף יהושע והשאיר אותה תל עולם שממה. את מלכה הרג יהושע ותלה נבלתו על העץ, אך בערב הוריד את נבלתו מהעץ והקים עליו גל אבנים (עפ"י הציווי "לא תלין נבלתו על העץ" בדברים כ"א).
5	א. שמות כ', כב: "ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית, כי חרבך הנפת עליה ותחללה". ב. יהושע והעם העלו על המזבח עולות ושלמים. יהושע כתב על האבנים את משנה תורת משה והקריא את כל דברי התורה הברכה והקללה לפני העם, שעמדו, יחד עם זקני ישראל, שופטיו ושוטרי משני צדי הארון, מנגד לכהנים נושאי ארון ברית ה', חציים מול הר גריזים וחציים מול הר עיבל.
	יהושע תשובות פרק ט'
1	א. על המלכים מסופר כי התאגדו יחדיו להלחם עם ישראל בכוח אחד. לעומת זאת הגבעונים בחרו שלא להלחם אלא לנסות לכרות עם ישראל ברית בעורמה בהעריכם שכך גבוהים בהרבה סיכוייהם להינצל. ב. הגבעונים נימקו את בואם למחנה ישראל בכך ששמעו את כל אשר עשה ה' במצרים ואשר עשה לשני מלכי האמורי, ולכן עתה הם חפצים להיות בעלי בריתם של ישראל. אולם הסיבה האמיתית לרצונם לכרות ברית עם ישראל הייתה פחדם מפני ישראל, כפי שאמרו אח"כ ליהושע "ונירא מאד לנפשותינו" וגו'.
2	א. הגבעונים רכשו את אמונם של ישראל בשתי דרכים: 1. ע"י הצטיידות בלבוש וכלים בלים ולחם יבש, כדי להעמיד פנים שאינם מיושבי הארץ אלא באו מארץ רחוקה. 2. ע"י אמרם כי שמעו את שמעו ה גדול של ה' ולכן הם רוצים לכרות עמם ברית. חשדם של "איש ישראל" התעורר בהתחלה, באמרם לגבעונים "אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרת לך ברית" (פסוק ז'), אולם תגובתם הראשונה של הגבעונים לכך כבר שכנעה אותם והם לא הוסיפו לדרוש ולחקור. ב. גם רחב אמרה למרגלים כי אנשי יריחו שמעו שהוביש ה' את מי ים סוף מפניהם ואת שעשו לשני מלכי האמורי (ב', ט- יא). ההבדל בין דבריה לדבריהם היה שהיא הודתה מיד שהדברים גרמו לפחד בקרבם ואילו הגבעונים לא הודו בכך מפני שאמרו דבריהם כחלק מתרמית לגבי זהותם.

א. ישראל לא פעלו כשורה: "ויקחו האנשים מצידם ואת פי ה' לא שאלו" (י"ד). הוכחה שלא נחשב להם הדבר לחטא: הכתוב אינו מגנה אותם, לא מוזכר כעס ה' ולא מוזכר כל עונש. ב. שמות כ"ג, לב, לג: "לא תכרות להם ולא להיהם ברית"... שמות ל"ד, יב-טו: "השמר לך פן תכרות ברית ליושב הארץ"...	3
א. בין בני ישראל לנשיאי העדה הייתה מחלוקת לגבי השאלה מה יש לעשות בגבעונים לאחר שנתגלתה התרמית. בני ישראל רצו להכות בהם והנשיאים אמרו שאינם יכולים לעשות כן מפני שהם מחויבים לשבועה שכבר נשבעו להיות להם בני ברית. ב. המחלוקת הוכרעה בכך שישאלו אמנם נשאלו נאמנים לשבועתם ולא הכו אותם, אך הם כן שינו את תנאי הברית והפכו אותה לברית שאינה בין שווים, אלא בין אדון לעבד, והגבעונים הפכו לחוטבי עצים ושואבי מים לישראל ולמזבח ה'. ג. שמ"ב כ"א, א-ט: הגבעונים נזכרו בהקשר לרעב שהיה בימי דוד. ה' אמר לדוד כי הרעב בא בגלל מעשה שאל בהכותו את הגבעונים למרות השבועה שנשבעו להם נשיאי ישראל.	4
יהושע תשובות פרק י'	
א. תגובות עמי הארץ ומלכיהם מיריחו ועד אדני-צדק מעידות על התאוששות הולכת וגוברת שלהם מול ההפתעה הראשונית והתחלה של נקטת יוזמה: ביריחו פחדו מישראל ולא הגיבו כלל. בעי לא יזמו מלחמה, אך הגיבו בלוחמה משלהם. הגבעונים יזמו תגובה עוד לפני שישאלו הגיגיו אליהם, אך הייתה זו תגובה שנבעה מפחד, ואילו מלך ירושלים לא העז להלחם לבד ולא ישירות כנגד ישראל, אך כבר יזם מלחמה בעצמו. ב. המלחמה אליה יצאו יהושע וישראל בפרק זה נבעה מהצורך לעזור לגבעון כחלק מהברית שכרתו עמם. ג. היינו מצפים מחמשת המלכים להלחם באויב האמיתי שלהם, הוא ישראל, אך הם לא העזו להלחם נגד ישראל ישירות ונלחמו בגבעון מתוך רצון להרתיע ערים אחרות ללכת בדרכם, שכן אם עיר ה"גדולה מן העי וכל אנשיה גבורים... השלימה את יהושע ואת בני ישראל" בוודאי יגרום הדבר לערים קטנות יותר להיכנע, וחמשת המלכים רצו למנוע דבר זה. ד. סיבה נוספת לרצון מלך ירושלים להלחם בגבעון הייתה סיבה צבאית, כי גבעון קרובה לירושלים ובהיותם עתה בעלי ברית של ישראל מקרב הדבר את ישראל לפתחה של ירושלים.	1
א. הגורם האנושי: גורם ההפתעה, יהושע בא אליהם "פתאום, כל הלילה עלה מן הגלגל" ובכך מנע מהם להבחין בהתקרבותם. <u>הגורמים הנסיים:</u> 1. ה' השליך עליהם אבני ברד בנוסם מפני בני ישראל במורד בית חורון. 2. השמש והירח עצרו מהלכם. השמש המשיכה לעמוד בחצי השמים ולהפיץ אור יום עד ניצחון ישראל על האמורי. ב. 1. שמות י"ד, יד: "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון". שם כה: "כי ה' נלחם להם במצרים". שניהם בהקשר לקריעת ים סוף ומות המצרים. 2. עם תום השלב האחרון של המלחמה, בו כבשו ישראל את אזור דרום הארץ, נאמר שוב "כי ה' אלקי ישראל נלחם לישראל" (מ"ב).	2
איך יכולים התלמידים לדעת לשם מה, הלא זה ענין לפרשנות? הם רק יכולים לומר שיהושע בקש שאור היום יימשך עד תום המלחמה כדי שיקל עליהם להלחם. הפרשנים מביאים פירושים שונים בעניין זה כגון: בפרקי דרבי אליעזר נאמר שהסיבה הייתה שהיה זה יום ששי ורצה יהושע למנוע חילול שבת וכן שרצה יהושע להרוג כמה שיותר חיילים כדי שלא יקל עליהם להמלט בחסות החשיכה ושלא יוכלו לחזור לעריהם ולשוב להלחם בישראל אח"כ.	3
א. ישראל נלחמו במי ששרדו עדיין מהאמורי. ישראל החלו להלחם בהם מתוך הצורך בהגנה על גבעון כחלק מהברית שכרתו עמם, אולם בשלב זה נלחמו כדי לקבל ניצחון סופי שלא ישאיר אפשרות של התאוששות והתארגנות מחדש של האמורי. ב. גדעון שמע איש במחנה מדין מספר לחברו חלום שחלם ואת חברו מפרש את החלום כניצחון ישראל על מדין ובעקבות כך עודד את אנשיו לצאת להלחם במדין.	4
א. לאחר ניצחון ישראל על האמורי עשה יהושע שני דברים נוספים: 1. המשיך המלחמה במי ששרדו עדיין מן האמורי והריגת חמשת המלכים.	5

	2. המשך לכידת ערי הדרום כמקדה, לבנה, לכיש ועוד. ב. יהושע תלה את חמשת המלכים והקפיד להורידם משם בערב, כפי שעשה עם מלך העי. את המערה בה שם אותם סגר באבנים כפי שהקים גל אבנים על מלך העי. ג. שמות י"א, ז: "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו"..." ד. תוצאות המלחמה היו הצלחת ההגנה על גבעון, הריגת האמורי ומלכיהם וכיבוש רחב של דרום הארץ.	
יהושע	תשובות פרק יא'	
1	תעוזתו של מלך חצור באה לביטוי בהיותו המלך הראשון שהעז לזנוח ולארגן מלחמה נגד ישראל עצמם. חולשתו באה לביטוי בכך שלמרות חזקו לא סמך על עצמו לבד או על התארגנות של כמה מלכים כנגד ישראל, אלא אסף אליו עמים ומלכים רבים מאד וסוס ורכב רב מאד כדי להלחם בישראל.	
2	ב', י: רחב ואנשי יריחו שמעו "את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם... ואשר עשיתם לשני מלכי האמורי"..." כתוצאה מכך פחדו אנשי יריחו ולא קמה בהם רוח להלחם בישראל. ט', א-ב: כל המלכים שמעו (לא נאמר מה, אך מסתבר שמדובר בניצחון ישראל על יריחו והעי) והתארגנו להלחם בישראל פה אחד. (התארגנות זו כנראה נפרדה מאליה לאחר השלמת הגבעונים עם ישראל). ט', ג-ו: הגבעונים שמעו "את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי" וכתוצאה מכך חששו והערימו על ישראל שהם מארץ רחוקה כדי שישאלו יכרתו להם ברית. י', א-ה: אדני-צדק מלך ירושלים שמע "כי לכד יהושע את העי ויחרימה" וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל..." וכתוצאה מכך ארגן עוד ארבעה מלכי אמורי להלחם עמו בגבעון. י"א, א-ה: יבין מלך חצור שמע - לא נאמר מה שמע, אך משתמע ששמע על כיבוש יהושע את הדרום וכתוצאה מכך ארגן מלכים רבים להלחם בישראל. (הערה: על העי ומלכם לא נאמר במפורש ששמעו משהו, אך שני פסוקים לפני כן, בפסוק המסיים את פרק ו', נאמר "ויהי ה' את יהושע ויהי שמעו בכל הארץ"). העולה מכך הוא: שכל מלחמות ישראל הושפעו מהשמעות ששמעו עמי הארץ על גבורת ה' וניצחונות ישראל, והנוסחה "ויהי כשמוע" היא נוסחה רווחת בפתירה לתיאור המלחמות.	
3	א. בפסוקים ו'-ט' מתוארת מלחמת יהושע במלכי הצפון במי מרום, מחוץ לעריהם, במקום בו נתקבצו המלכים להלחם בו. במלחמה זו מתואר שילוב של טכסיסי יהושע ("פתאים") עם עזרת ה'. בפסוקים י'-ט"ז מתוארת מלחמת יהושע בהם בעריהם - קודם חצור ואח"כ שאר הערים, אותן לכד והכה ואת חצור שרף באש. בשלב זה עזרת ה' היא ברקע ואינה נזכרת במפורש, אלא נזכרו פעולותיו הצבאיות של יהושע. ב. יהושע נקט בגורם ההפתעה במלחמה נגד העי, שם שלח את לוחמיו בלילה ושם לעיר מארב: "וישלחם לילה...וישכימו ויצאו אנשי העיר לקראת ישראל למלחמה... והוא לא ידע כי אורב לו מאחרי העיר" (ח', ג-ד). כמו כן נקט בגורם ההפתעה במלחמה נגד חמשת מלכי האמורי: "ויבוא אליהם יהושע פתאום, כל הלילה עלה מן הגלגל" (י', ט). ג. יהושע שרף את יריחו: "והעיר שרפו באש" (ו', כד), ואת העי: "וישרוף יהושע את העי" (ח', כח).	
4	פרק זה מתאר את כיבוש אזור צפון הארץ. ישראל לא סיימו לכבוש את כל הארץ, כמסופר בפרק י"ג: "והארץ נשארה הרבה מאד לרשתה".	
5	א. השלבים האחרונים המתוארים הם: 1. אמירה כללית כי "ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה", דהיינו היו גם מלחמות שלא פורטו בכתוב. 2. המלחמה נגד ענקי אזור חברון והר יהודה. ב. 1. במדבר י"ג, כב: "ויעלו בנגב ויבאו עד חברון ושם... ילידי הענק"..." עניין זה נזכר בתיאור הליכת המרגלים בארץ ישראל (כשעפ"י לשון היחיד ב"ויבוא עד חברון" אמרו חז"ל שכלב לבדו בא לחברון). 2. יהושע י"ד, ו-ט"ז (במיוחד פסוק י"ד): כלב בן יפונה קבל את חברון לנחלה מפני שהוא עלה אליה בהיות המרגלים בארץ ישראל והוא לא היה שותף לחטא המרגלים ודבר בזכות הארץ.	
יהושע	תשובות פרק יב'	
1	א. פרק י"ב לא רק מסכם את כיבושי יהושע בעבר הירדן המערבי, אלא גם את כיבושי משה בעבר הירדן המזרחי, ובכך בא לביטוי כי זהו פרק סיכום כללי לכיבושי ישראל.	

	2. פסוקים ז' – כ"ד מתארים את המלכים שהכה יהושע בכיבוש עבר הירדן המערבי. 3. פרק י"ג פסוק ז' מתחיל לתאר את החלוקה לנחלות. ב. במדבר כ"א, כא – לה.	
2	במלחמתם הראשונה של ישראל בארץ הם כבשו את יריחו במהלך נסי ברובו. לאחר מכן החלו להלחם ממש כבר מהשלבים הראשונים של המלחמות, אך בעזרת נסים רבים של ה', כגון הניצחון על העי בעזרת הטיית הכידון לעברה, האבנים שנפלו מהשמים והשמש שעמדה במקומה במלחמה נגד מלכי האמורי, ולבסוף מתוארים כיבוש הדרום והצפון בצורה צבאית בעיקר, כשעזרת ה' מתוארת ללא פירוט ובמילים קצרות בלבד ("אל תירא מפניהם כי מחר... אנכי נותן את כולם חללים לפני ישראל... ויתנם ה' ביד ישראל" – י"א, ו – ח).	
3	יהושע השתמש בטכסיסים כמו הגעה בחסות החשיכה, התקפת פתע וגורם ההפתעה, שימת מארב, הטעיה והעמדת פנים וכו'. הסיבה לשימוש הרב בטכסיסים היא שישאל האם היו רחוקים מלהיות בעלי עדיפות מספרית על אויביהם, ובנוסף לא היו מצוידים בכלי מלחמה כמוהם. לכן לא יכלו להתבסס על כוחם הצבאי והיו צריכים להשתמש בכוח שכלם.	
יהושע תשובות פרק יג'		
1	"הארץ הנשארת" היא כל אותם אזורים שעדיין לא הורישו בני ישראל וה' מזכיר אותה בדבריו אל יהושע כדי לומר לו שעדיין יש להורישם וה' יורישם מפני בני ישראל, אך על יהושע לחלק עתה את כל הארץ לנחלה לבני ישראל.	
2	בפרק י"ג מסופר על שבטי ראובן, גד וחצי המנשה, שלהם נתן משה נחלה בעבר הירדן המזרחי. ב. במדבר פרק ל"ב. ג. יהושע בן נון, אלעזר הכהן וראשי אבות המטות הנחילו לבני ישראל את הארץ. המרכז ממנו חולקו הנחלות לשבטי יהודה, אפרים וחצי מנשה היה בגלגל. ד. המרכז ממנו חולקו הנחלות לשבעת השבטים הנותרים היה בשילה. ה. המרכז ממנו חולקו הנחלות בעבר הירדן המזרחי היה בערבות מואב.	
3	א. פסוקים י"ד ו"ה מציינים כי שבט לוי לא קבל נחלה כי ה' הוא נחלתם. ב. במדבר ל"ה, א – ח: שבט לוי קבל ארבעים ושמונה ערים בתוך נחלות בני ישראל.	
יהושע תשובות פרק יד'		
1	א. במדבר ל"ד, טז – כט: ה' אמר למשה כי האנשים שינחילו לישראל את הארץ הם אלעזר הכהן, יהושע בן נון ונשיאי המטות (המפורטים שם בשם). הדבר נזכר בהקשר לגבולות הארץ אותה ינחלו ישראל, הנזכרים גם הם באותו פרק. ב. עליהם היה להנחיל את הארץ לתשעה וחצי שבטים עפ"י החשבון הבא: בישראל ישנם שלושה עשר שבטים "כי היו בני יוסף שני מטות – מנשה ואפרים". מתוך שבטים אלה שבט לוי לא מקבל נחלה, ולכן נשארו שנים עשר שבטים. מתוך אלו קיבלו כבר שניים וחצי שבטים את נחלתם ע"י משה בעבר הירדן המזרחי, ולכן נשארו תשעה וחצי שבטים שיש לתת להם נחלה. ג. נחלות השבטים נקבעות עפ"י גורל: "בגורל נחלתם, כאשר צויה ה' ביד משה" (ב'). במדבר ל"ג, נד: "והנתחלתם את הארץ בגורל למשפחותיכם לרב תרבו את נחלתו ולמעט תמעיט את נחלתו" וגו'.	
2	א. ה' דבר על יהושע ועל כלב כי הם יחיו ויזכו לבוא אל הארץ. על כלב נאמר באופן מיוחד: "ועבדי כלב עקב הייתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו, והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורישנה" (במדבר י"ד, כד). ב. תגובתו הראשונה של כלב לדברי המרגלים הייתה "ויהס כלב את העם אל משה, ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה" (במדבר י"ג, ל).	
3	א. יהושע ט"ז, יג – יד: "ולכלב בן יפונה נתן חלק בתוך בני יהודה... את קריית ארבע אבי הענק היא חברון. ויורש משם כלב את	

	שלוש בני הענק... ב. כיבושי ישראל נקראו על שם יהושע, אך כמו שנלחם יהושע יחד עם בני ישראל, כך מי שנלחם בקרית ארבע הוא כלב, אשר עשה זאת מטעם יהושע ובברכתו.	
יהושע	תשובות פרק טו' – טז'	
1	א. שופטים ג', ט: עתניאל היה השופט הראשון בישראל. ב. שופטים א', יא – טו. ג. עכסה בת כלב טענה שניתן להם אזור יבש ("כי ארץ הגגב נתתני"), ועל כן ביקשה להוסיף לחלקם אזור שיש בו מעיינות. ד. עכסה ניסתה להסית את עתניאל בעלה שיבקש את השדה, אך כנראה שעתניאל לא נענה לה כי היא אשר אמרה את בקשתה לפני אביה.	
2	א. שבט יהודה נתקלו בקושי לגבי העיר ירושלים, אשר לא יכלו להוריש את יושביה היבוסים. בשופטים א', ח מסופר כי שבט יהודה נלחמו בירושלים, הכוה ושילחו את העיר באש (אך כאמור בספר יהושע – לא הצליחו להוריש משם את היבוסים). עוד מסופר בשופטים א', כא כי גם בני בנימין, שחלק מירושלים עובר בנחלתם, לא הצליחו להוריש את היבוסים. ב. שמ"ב ה', ד – י: דוד המלך הצליח להוריש את היבוסים מירושלים ולכד את מצודת ציון.	
3	א. שופטים א', כב – כו. ב. כיבוש בית אל – לוז ע"י בני יוסף נעשה זמן מה לאחר שניתנה להם לנחלה ולא מיד, שכן בראש הפרק נאמר שהיה הדבר לאחר מות יהושע.	
יהושע	תשובות פרק יז'	
1	א. במדבר כ"ז, א – יא. ב. נחלת מנשה גבלה באפרים, אשר ויששכר. לשבט אפרים היו ערים שלמעשה השתייכו לנחלת מנשה: "ערים האלה לאפרים בתוך ערי מנשה" (ט'). למנשה היו ערים על "הגבול הדק" שבינם לבין אשר ויששכר: "ויהי למנשה ביששכר ובאשר בית שאן ובנותיה ויבלעם ובנותיה" וגו' (י"א).	
2	א. כלב הזכיר עובדה זו בבקשתו כי בשלב זה הוא בן שמונים וחמש וגילו יכול להקשות עליו במלחמה רגילה, קל וחומר בהורשת מקום שיש בו ענקים. לכן הוא מציין בפני יהושע כי כוחו עדיין עמו לכבוש את המקום. ב. בקשת בני יוסף היתה לשטח רב יותר בנחלתם כי הם רבים. תשובת יהושע לכך היתה שיכשירו את שטח היערות שבתחומם ליישוב כדי לספק יותר מקום. בני יוסף טענו כי השטח בהר לא יספיק להם ואילו את השטח בעמק לא יוכלו לכבוש כי הכנענים היושבים שם מצוידים ברכב ברזל וחזקים מהם. לכך ענה יהושע כי דווקא בגלל שהם עם רב יש להם כוח גם לברא (להכשיר) את השטח המיוער וגם להוריש את הכנעני, ואם כך יעשו יהיה להם מספיק שטח. ג. במדבר ל"ז: בני יוסף טענו שאם תינתן נחלה לבנות צלפחד הרי משתנשאנה לבני שבטים אחרים תעבור נחלתן לבני שבטים אלה ומנחלת שבט יוסף יגרע. (משה אכן קבע כי על בנות צלפחד להינשא לבני שבטן וכך עשו).	
יהושע	תשובות פרק יח' – יט'	
1	א. בשילה הוקם לאחר כיבוש הארץ המשכן הקבוע, לאחר ששכן באופן ארעי בגלגל. בשילה נעשה הגורל על פיו נקבעו נחלות שבעת השבטים הנותרים.	
2	א. נחלת שמעון נמצאה בתוך נחלת יהודה. נחלת דן (מאזור צרעה ואשתאול ועד גוש דן של היום) לא הספיקה להם והם עלו לכבוש גם את לשם (ליש) בצפון וקראו לעיר זו בשם אביהם דן. ב. שופטים י"ח: סיפור הליכת בני דן למצוא אזור מתאים נוסף לנחלתם וסיפור כיבושם את ליש שזור בסיפור פסל מיכה. (את הפסל	

	שעשה מיכה לקחו בני דן לעצמם). ג. האחרון לקבל נחלה היה יהושע, אשר קבל את תמנת סרח שבהר אפרים. אחריו נשארו רק בני שבט לוי שלא קבלו נחלה בארץ ועל כן רק לאחר שקיבלו כל השבטים את נחלתם קיבלו הם ערים בתוך נחלות השבטים האחרים.	
יהושע	תשובות פרק כ'–כא'	
1	א. ערים אלה נקראו ערי מקלט (ב') וערי מועדה (ט'). ב. ערי המקלט הן: קדש בגליל, שכם בהר אפרים, חברון ביהודה. בעבר הירדן המזרחי: בצר, רמות בגלעד וגולן בבשן. ג. 1. הנס לעיר מקלט עומד בפתח שער העיר ומדבר אל זקני העיר והם אוספים אותו העירה ונותנים לו מקום. (דין זה לא נזכר בתורה). 2. רוצח בשגגה שהגיע לעיר מקלט – אין להסגירו לידי גואל הדם. 3. הרוצח בשגגה יושב בעיר המקלט בתחילה עד משפטו. אם נפסק שרצח במזיד יומת ואם נפסק שהרג בשגגה חוזר לעיר המקלט ויושב בה עד מות הכהן הגדול. ד. במדבר ל"ה, ט–לד.	
2	הציווי על מתן ערים ללוויים מתוך נחלות בני ישראל: במדבר ל"ה, א–ח. מספר הערים שקבלו הלוויים: ארבעים ושמונה. הקשר לערי מקלט: בין ארבעים ושמונה הערים שקיבלו הלוויים היו שש ערי המקלט. (דבר זה נזכר הן כחלק מהציווי: "ואת הערים אשר תתנו ללוויים את שש ערי המקלט... ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר" והן בפירוט הערים עצמן ביהושע כ"א). הסיבה: ערי מקלט הן ערים מחנכות, שבה הרוצח בשגגה לומד מאנשי העיר וזקניה, והמתאימים לכך הם הכהנים והלוויים.	
יהושע	תשובות פרק כב'	
1	1. אתם משוחררים עתה לחזור למשפחותיכם בעבר הירדן המזרחי לאחר שסיימתם את התחייבותכם למשה להילחם עם ישראל עד סיום הכיבוש וההתנחלות. 2. "שמרו מאד לעשות את המצוה ואת התורה אשר צוה אתכם משה עבד ה' לאהבה את ה' אלהיכם וללכת בכל דרכיו" וגו'. 3. "ויברכם יהושע". 4. התחלקו עם אחיכם בשלל. (ישנם פירושים שונים אם הכוונה הינה להתחלקות בשלל עם אחיהם בעבר הירדן המערבי שהיו בעורף ולא בחזית, או עם אחיהם בעבר הירדן המזרחי).	
2	א. יהושע כ"ב, יב: הסיבה להתקהלות ישראל בשילה היא השמועה ששמעו שבני שניים וחצי השבטים בנו מזבח בעבה"י המזרחי. בני ישראל סברו שמדובר במזבח חלופי במקום זה שבארץ ישראל ורצו לעלות להלחם בהם, אך לפני כן החליטו לשגר משלחת שתברר את הנושא. שופטים כ', א: בני ישראל התאספו לאחר ששמעו את הנבלה שנעשתה בישראל ע"י אנשים משבט בנימין במעשה פילגש בגבעה. מטרתם הייתה לשמוע מה בדיוק קרה. לאחר מכן רצו להמית את האנשים החוטאים מבנימין. ב. הדמיון בין שני המקרים הוא שבשניהם התאספו כל ישראל לאחר ששמעו על משהו לא טוב שקרה באחד או יותר משבטי ישראל ורצו לבער את הרע מקרבם. ג. תוצאת ההתקהלות בספר יהושע הייתה שנחה דעתם מתשובת שניים וחצי השבטים והם ביטלו את כוונתם להילחם בהם. תוצאת ההתקהלות במצפה הייתה שבני בנימין סירבו להסגיר את החוטאים ועלו על ישראל למלחמה. בקרב השלישי, לאחר שנפלו רבים מישראל ומבנימין, ניגפו בנימין לפני ישראל.	
3	א. כוונת שניים וחצי השבטים הייתה שונה לחלוטין מזו של ירבעם. בעוד כוונתם הייתה מזבח שישמש כעד לדורות לעבוד את ה', ולא לשם הקרבת קרבנות, הייתה כוונת ירבעם לעשות מזבח חלופי לזה שבירושלים כדי שלא ישוב לב העם שבממלכת ישראל אל רחבעם מלך יהודה. ב. יהושע בנה מזבח בהר עיבל. מזבח זה שימש גם מקום כתיבת משנה תורת משה ומקום מעמד הקראת "כל דברי התורה הברכה והקללה" (יהושע ח').	
4	א. פנחס והנשיאים מזכירים את עוון פעור (במדבר כ"ה) ואת חטא עכן שמעל בחרם העיר יריחו. את החטא הראשון הם מזכירים כדי לומר שעדיין לא היטהרו ממנו לגמרי ואם הם מוסיפים עכשיו חטא על החטא ההוא לא יוכל כל העם להימלט מעונש ("והיה אתם תמרדו היום בה' ומחר אל כל עדת ישראל יקצוף"). גם את חטא עכן הם מזכירים כדי לציין את הערבות ההדדית הקיימת בישראל. חטא עכן הוא דוגמא לכך שחטא יחיד או יחידים מהעם יכול להיחשב כחטא העם כולו ולהביא עונש על העם כולו.	

	ב. שניים וחצי השבטים הסבירו כי לא היה בכוונתם לבנות מזבח חלופי לזה שב ישראל לשם הקרבת קרבנות אלא רק כעד לדורות הבאים, משני צדי הירדן, על היותם חלק מעם ישראל.	
5	אנשי המשלחת מציעים לבני שניים וחצי השבטים שיחזרו לעבר הירדן המערבי ויאחזו בתוכם, ובלבד שלא יגרמו חטא ולא יביאו עונש על ישראל כולו.	
6	א. במדבר ל"ב, א-טו: תגובתו הראשונה של משה למשמע בקשת שבטי ראובן וגד הייתה: 1. איך יתכן שאחיהם ילחמו לכיבוש הארץ ואתם תישארו פה. 2. משה השווה את התוצאה האפשרית של בקשתם לתוצאת חטא המרגלים, שהניאו את לב העם מלעלות לארץ. משה חשש לא רק מכך שיגרמו לישראל חשש מלעלות לארץ, אלא גם מכעס ה' שיכול לבוא בעקבות זאת וכתוצאה מכך הארכה נוספת של זמן היותם במדבר. ב. בשני המקרים עשו שניים וחצי השבטים מעשה או הביעו רצון מסוים אשר גרמו בתחילה לפירוש לא נכון של כוונתם ולכעס עליהם, אך לאחר שהסבירו את כוונתם קבל המנהיג את דבריהם ואשר את המעשה שעשו או רצו לעשות. (גם אצל משה הסבירו שניים וחצי השבטים שהם כן יעלו עם העם להילחם, כחלוצים לפני העם, עד תום כיבוש הארץ וההתנחלות בה ומשה התרצה להם).	
יהושע תשובות פרק כג'		
1	המסרים החוזרים הם: 1. אתם ראיתם כי ה' הוא הנלחם לכם. (ג', ט"ז-י"). 2. שמרו הכתוב בתורה ולכו בדרך ה' (ו', ח') מול "ונשמרתם... לאהבה את ה' אלקיכם" (י"א). 3. אל תתערבו בגויים (ז', י"ב-י"ג). המסר שנאמר פעם אחת: המשיכו להוריש את הארץ וה' יהדוף הגויים מפניכם (ד'-ה').	
2	א. לישראל אסור: להזכיר בשם אלהי הגויים או להישבע בשמם, אסור לעבוד אלהים אחרים ואסור להשתחוות להם, אסור להתחתן בהם. ב. אם יחטאו בחטאים אלה לא יוסיף ה' להוריש את הגויים מפניהם והגויים שיישארו יהיו להם לפח ולמוקש בהחטאתם את ישראל בע"ז.	
יהושע תשובות פרק כד'		
1	1. בנאומו לעם בפרק כ"ג מתמקד יהושע בעתיד בלבד ואילו בנאומו בשכם מזכיר יהושע את אירועי העבר לצורך מסקנה אחת בעתיד. 2. בפרק כ"ג מדבר יהושע בלבד, ואילו בשכם משיב לו העם ויהושע והעם כורתים ברית.	
2	לפני יציאת מצרים: 1. ה' הביא את אברהם אבינו לארץ והרבה את זרעו. 2. הפסוקים לא אומרים במפורש אך רומזים להבטחת הארץ לאבותינו (במילים "ואולך אותו בכל ארץ כנען" הרומזות לנאמר לאברהם "קום והתהלך בארץ כי לך אתננה" ובמילים "ואתן לעשו את הר שעיר" שמשמען הוא שלעשו אין חלק בארץ ישראל ולכן קבל נחלתו מיד, אך ישראל יקבלה לאחר שה' יעלם ממצרים). לאחר יציאת מצרים: 1. הוצאת ישראל ממצרים. 2. קריעת ים סוף וטביעת המצרים בים. 3. נתינת מלכי האמורי בידי ישראל. 4. הפיכת קללות בלעם לברכות.	
3	א. חסדי ה' עם ישראל לאחר מעבר הירדן: 1. ההצלחה בכיבוש יריחו. 2. ההצלחה בכיבוש ארץ כנען בכלל, ושליחת הצרעה לפני ישראל להילחם באויביהם. 3. ישראל קבלו ארץ, ערים, בתים וכרמים שלא יגעו וטרחו בהם. ב. "ושלחתי את הצרעה לפניך" וגו' - שמות כ"ג, כח. ג. המסקנה אליה מבקש יהושע להביא את ישראל היא אחת: ה' עשה לכם כל זאת ועתה עבדו את ה' אלקיכם והסירו אלהי נכר מקרבכם. תגובת ישראל: אנו בוחרים לעבוד את ה'.	
4	1. נאום יהושע לעם. 2. כריתת הברית ושימת אבן גדולה ע"י יהושע לעדות על הברית. 3. ישראל קברו את עצמות יוסף שהעלו אתם ממצרים בשכם.	
5	1. יהושע הקים שתי עשרה אבנים בירדן ושתי עשרה אבנים בגלגל (2) לזיכרון כריתת מי הירדן. 3. שניים וחצי השבטים הקימו מזבח לזיכרון כי שבטי עבה"י המזרחי גם הם חלק מעם ה'.	